

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI MUSAE

SIVE

HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM

DENUO RECENSUIT

LECTIONIS VARIETATE

CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA

ADNOTATIONIBUS

WESSELINGII ET VALCKENARII

ALIORUMQUE ET SUIS

ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.

ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

 TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS

APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.

MDCCCXVI.

HERODOTI HISTORIAR.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κῦρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Περ-
σης Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἶττε Ἀμασιν.
5 θυγατέρα· αἶττε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μεμφόμενος Ἀμασιν, ἔφηξε ταῦτα, ὅτι μὴ ἐξ αἰπῶν

HERODOTI HISTORIARUM LIBER TERTIUS. THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I.

A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

τῶν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡγετῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἐκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἵτε ἡγετῶν ὀφθαλμῶν,
 ὅς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμεμφο- 10
 μένος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσην Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοῦς
 ἀνιῶτο, ἢ μὴ δοῦς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρώδεων,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἡπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσῃς ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίῳ τοῦ προτέρου βασιλέως θυγατὴρ κάρ-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐτομα δὲ οἱ ἦν Νίτ- 16. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysem ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysem. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν
 ἡσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
 παῖς· „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιας οὐ
 25 „μανθάνεις, ὅς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δίδους, εἰῶσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, εὐντα ἑωυτοῦ δεσπότηα, μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὴ τὰ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσια τὸν
 30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιῶνται Καμ- 2
 βύσια, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι· Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*
lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te*
esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
suum, concitatae Aegyptiorum seditione, interfe-
cit. Hoc verbum et haec incidens: caussa Cambysen,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filiâ natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasiam misisset,
 eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστάται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησίου πα-
 ρέοντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπειω
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγα-
 λὰ, πολλῶ ἐχράτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβουμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, εἰσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εἰσαν Κύρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκνητον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysem, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formā
 et staturā praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
 10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ᾧ μῆτερ, ἐπὶ αὖ ἐγὼ γένωμαι
 „αὐτῆς, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτι αὖ ὡς δέκα καὶ
 15 γεγενητά, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θούματι γενέσθαι· τὸν
 δὲ, διαμνημανεύοντα, οὕτω δὲ, ἐπεὶ τε ἀνδράδῃ, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, παύσασθαι τὴν ἐπ’ Αἴγυπτον
 στρατήην.

Συμψύκει δὲ καὶ ἄλλο τι τοιάνδε πρῆγμα γενέσθαι.
 2 ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικουρῶν τῶν
 Ἀμασίδος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, ὄνομα δὲ οἱ
 Φάνης, καὶ γνώμῃ ἱκανός, καὶ τὰ πολέμια ἀλκι-
 5 ρος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσην

ingemiscens ob Nitetis easet locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysen dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse perculeas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

εἰλθεῖν εἰς λόγους. οἷα δὲ ὄντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστετα, μεταδιδάκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιδάκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στώτατον ἀποστείλας τριῆρὶ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρέει μιν
 ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διεκπερᾷ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζι μὲν καὶ τάλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 5 ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανεραὶ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant accuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum,

195, 84.

ἰσβαλαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρον τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰσῆς πόλιος (οἷς
 5 ἐμὲ δοκέει) Σαρδίον οὐ πολλῶ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὶς Σύρον
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κασίον ὄρεος
 τίνει εἰς θαλάσσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐκ
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τούτῳ οὐκ
 ἐλγόν χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν,
 ἀνυδρὸν ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον 6
 ναυτιλλομένων ἐνενώμασι, τοῦτο ἐρχομαι φράσω. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoeniciâ usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
 dum, sunt dittonis Arabici regis: a Ienyso rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ καίμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐαυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἀνδρὰ τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλῆσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφαιτέων κέραμος, καὶ
 ἔξαιρέομενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρ-
 λαβὼν Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔόντος κω ὕδατος ἐταί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησοῦς ξάνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, his quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quærat
 quispiam, hæc consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet præfectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scili-
 cet Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnæ-

196, 14.

ἀσφαλείῃς ἔτυχεν, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίᾳ τοῖς 8
 μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τρόπον ταῦτάδε· τῶν βαυ-
 λομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος αὐτῶν ἀμφοτέρων
 αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθον ὅστις τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
 5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμναι τῶν
 παιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἅπτεται λαβὼν ἐκ τοῦ ἡμα-
 τίου ἑκατέρου κρανύει, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
 κειμένους λίθους ἑπτά· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖται τῶν
 τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιταλάσαντος δὲ τούτου
 10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιήσάμενος τοῖσι φίλοισι παραγ-
 γυᾶ τὸν ξένον, ἢ καὶ τὸν ἀσπὸν, ἢ πρὸς ἀσπὸν ποικῆται·
 αἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
 Διόνυσον δὲ θεὸν μῶνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῦνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans passiscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. Bacchum autem solum, et Uraniam, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τροχάλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσει ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμηχανάτο τοιαύδε. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀκυδρον, καὶ ὑπέμενε ἐν- 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὀνόματι Κόρυς· ἐκδοῖ δὲ οὗ-
 τος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τοῦ 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit;isque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi *Cambysem*. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
γὴν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῷ μεγάλας
15 δεξαμενάς οὐρύσσεται, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
οἶδός δ' ἔστι δωδέκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἐστρατοπεδούμετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσει. Ἀμασίη γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσην, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασίς τέσσαρα καὶ τισσεράκοντα ἔτεα, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
νέχθη. ἀποθανῶν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὰς οἰκοδομήσας. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nilī
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysem exspectans. Nec enim in
vivi amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyzes invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
infra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

14. HERODOTI HISTOR. III.

Ψαμμήπτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγυπτίαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσθαι,
 αὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 αὐ γὰρ δὴ ὑέται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρῶν, ἔζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οὐ
 ἐπικούροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἶόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἰγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἐς ἄψιν τοῦ πατρὸς, κοπιῆσαι ἐν μίσῳ ἔστησαν ἀμφο-
 τέραν τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινόντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt.

198, 74.

ἑκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνον τε καὶ ὕδωρ ἑσ-
 φάζον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
 ἐπικούροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης κατ-
 15 τέρῃς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλήθει πολλῶν, ἐτραπόntonτο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶϊμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁσίων περιεσχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκείτο
 6 τὰ ὅστέα, ὥς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθη-
 κές οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μόνῃ βαλέειν, δια-
 τετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μέγας αὖ λίθῳ παίσας διαρρήξιας. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 τε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπτεῖως ἐπιβὼν, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris coniiicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq[ue] facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μέν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοις μὲν δὴ τοῦτο ἐστὶ αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τὸδε· σκιητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ὄντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τοῦτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ εἰς Μέμφιν, ἔπαμπε ἀνα ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, εἰς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capitâ radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

- (13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuerunt. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem Mitylenaeam, in qua erat

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μίεμφιν, ἐκχυβέντες αἰεεὶ ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδρας κρουσσομένην διασπᾶσαντες, ἐφόρον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκούμενοι, χρόνον παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
- 10 ἐχέες Λίβυες, δίδαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδωκαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἐπέμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δίδαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
- 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνως εἰδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλγὰ· ἐπέμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνίας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσομένους, αὐτοχειρὶ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditiōnem faciendam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem, posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in deditiōnem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tradiderunt, tributum solvere spondentes, et dona mitentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt, eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyeses Libyum quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent, nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei; has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuendas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditiō-

24 σπεύει τῇ στρατιῇ. Ἡμέρη δὲ δεκάτη, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ πρόσπειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμηνίον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποίῳν τοιαύδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδαρ ἔχρυσαν ὑδρῆϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὥς δὲ βαῖ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνέβωον τε καὶ ἀντί-
 κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμηνί-
 νος, προῖδων καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά αἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae causâ cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi iagenti cum clamore et ciulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem ciu-
 latumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis his mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχονταν, τοὺς τε αὐχέναίους καλῶ δεδεμένους, καὶ τὰ
στόματα ἐγκεκαλυμμένους. ἄγοντο δὲ ποιὴν τίσοντες
Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπαλομένοισι σὺν τῇ νηὶ
ταῦτα γὰρ ἐδίδασαν οἱ βασιλεῖσι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
20 θρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
ἀγχείμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
ρικατημένων αὐτὸν κλαίοντων καὶ δεινὰ παιδούντων, τῶν-
τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
25 ταύτην, συνήεικε ὥς τε τῶν συμποσίων εἰ ἄνδρα ἀπη-
λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε
οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
τιὴν, παριέναι Ψαμμήνιδην τε τὸν Ἀμασίος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προσατείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
cum cervicem vinctos, et ora frenis coercitos. Duce-
bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
qui Memphi cum navī perierant: hanc enim senten-
tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
que viro decem Aegypti ex principum numero invi-
cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ 30
νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωυμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὐδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆια ἦν μέζω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compel-
lans sodalem, caput sibi plānxit. Erant autem illi cu-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nun-
cio, interrogavit eum his verbis: *Domīnus Cam-
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspēctā filiā tuā male adfectā, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala
maiora erant quam quāe fletum exprimerent. At
sodalis huius salamitas lacrymas meretur, quē in-*

„ἐκπεσῶν, εἰς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γήραος αὐτοῦ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκεῖν οἱ
 εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐταπύχει γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρόν-
 50 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἰκτόν τινα, καὶ αὐ-
 τὸν κελύειν τὸν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 πῶζεν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσας,
 ἄγειν παρ' ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὲ παῖδα εὖρον οἱ με- 15
 τίσοντες οὐκέτι περιόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακαπνίγα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἤγον παρὰ Καμ-
 βύσεια· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διατᾶτε, ἔχων αὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώλασε

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysem essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysem misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysem duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφειὼν ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἰομένην ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμῶς ὡς Πέρσας καὶ πλεῶν ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κατὰ ὃ Ψαμ- 15 μῆνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστάς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλῶ. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαίστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσει αἷμα ταύρου πινὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὲ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέρφιδος ἀπίνετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaci filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtaeus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptiosprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* *Sain* urbem profectus est, ea faeturus quae etiam peregit. Nam Ama-

202, 93.

ἰσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμασίου οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμασίος νεκρὸν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 εἰς ταῦτά αἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τὰλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἄτε τεταριχέυμενος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διαχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ἂν κατακαίειν γι τοὺς νε-
 κρούς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέρουσι ἴστι· Πέρσῃσι μὲν,
 δὲ ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται, πῦρ θεῶν
 15 εἶναι ἐμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βρωῆς συναποθῇσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὕκων θεοῖσι νόμος οὐδαμῶς σφί ἴστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
καίμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροις
νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
τοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκειον
Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
τα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκρόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
ἔβαλε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑω-
τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
λιστὰ θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὐ- 30
ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσai, οὐ
μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
πτιοι σέμνουσιν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia ad-
ficientes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasin*
enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
disse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίᾳ θαλάσῃ. βουλευμένῳ
δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὄψομένους τε τὴν ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοσι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τραπέζαν, εἰ ἔστι ἀληθῆως, καὶ πρὸς ταύτην
10 τὰ ἄλλα κατοφόμενους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τραπέζα τοῦ ἡλίου τοιγὰρ 18
τις λέγεται εἶναι· λεμῶν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπὶ
πλεῖς κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τίθεναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τῇ
5 λεῖ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopes* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιαύτη.
- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τήκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες 5
 δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοῦ
 παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατεύομενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην δέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyses constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyses, ut qui se ultro Persis tradidissent; et e qui-

203, 53.

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκυσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύν-
 πριω σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
 γυπτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
 τίνης ἀπίκοντο αἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
 Αἰθίοπας, ἐπιτάλμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτὸν πε-
 5 ρισαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικηίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασι κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληίην τοῖσδε τὸν
 αἰ τῶν αὐτῶν κήνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Gyprii quoque Persis sese tradiderant,
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advenc-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
 Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant, et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἀνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξείνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „διδόι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαδε· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἔμοι ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα, ἥκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χάρης ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες·
 „τάδε ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit; *Neque Persarum rex eo vos misit dona ferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἔπειτα οὕτω ἐνπεσέας ἔλκεται
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἑόντα μεγάβει τοσαῦτα, τέτα ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πληθεῖ ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεαῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἀλλήλην
 „προσπτάσθαι τῇ ἑαυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ 22
 αἰεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεπηγ-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀλήθειαν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροῦς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἴματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεμένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτῶν, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεδάς, εἶπε ὡς παρ’ ἑαυτοῖσιν εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumpto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amicuula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce.*

λαώτεραι ταύτων πίδααι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μέρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ αἰεΐφιμος, τὸν αὖ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίετο, καὶ ἐπύθετο αὐταῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερη-
 σθίς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀπὲρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν ὀγδώνοντα δ' ἔτα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θωμάζω, εἰ σιτέομαι κόπρον, ἔτα ὀλγά 20
 ζώουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφαιον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐσωτεύς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντιρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσί· καὶ
 ἑκατὸν ταῦς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλ-
 λένω δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 εἰφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνη σφι ἠγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρότεροι ἐγίνοντο, κατὰ
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζων δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥστε ἰών. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. πᾶ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο αὖν εἶεν, τοῦτω τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur,
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vinciti homines custodiebantur, ibique cum

εἰς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσῆσι δεδεσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίως ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην καίλην· ἡ δὲ σφί
 πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκος, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίην ἄχαριν
 παριχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefece-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
 vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 eorummodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Θανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκμῃ. ἐπ' αὐτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι καὶ στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοις· οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκαίσαντες, ἰστάσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησαυρίζουσι δὲ τὰ πάντα οἱ κατὰσκοποι, ἀπαλλάσσοντες 25
αὐτὰ ἐπίσω. ἀπαγγελλάντων δὲ ταῦτα ταύτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὀργῇ πρησάμενος, ἰστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὔδε μὴν παραγ-
5 γύλας, αὐτὸν λόγον ἑαυτῷ δοὺς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὲς τε ἐὼν καὶ
ἀφρητής, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἰστρατεύετο,
Ἕλληνας μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὰ δὲ πρὶν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐνετέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξαδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ ταῖς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελθυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτᾷ ἣν αὖ σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφάγοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπύκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσης, δέσας τὴν ἀλληλοΦαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὅπισω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται εἰς Θή-
 βασ, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβὰς εἰς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.
 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρῆξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγα-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανέροι εἰσι εἰς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνῆς Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. εἰς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-*
byses, veritus mutuam militum comesturam, omissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammonii* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum*
insula: Huñc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

πάντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, Φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαι σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνιοὶ μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

27 Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπαφον καλέουσι· ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἴματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι· ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphin *Cambyses* venit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἑαυτοῦ κακῶς προΐξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ἑψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον μὲν, ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίουν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι· τότε δέ, ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιῆς πλη-
 θός τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφί θεὸς εἴη Φα-
 νεῖς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐώθως ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἔπειαν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὁρτάζονεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 15 σθαί σφεας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίῳ.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεράς ἐκάλεε ἐς 28
 ἑψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσων
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπυγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱεράς· οἱ μὲν δὲ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit,
 cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
 Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus
 parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adpa-
 ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
 idemtidem consuesset; et, quando adpareat, tum
 universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
 diens Cambyses, mentiri eos, ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis
 manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὁ Ἐπάφος, γίνεται μῶσχος ἐκ βοῦς ἥτις οὐκέτι
οἷα τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν.
ἔχει δὲ ὁ μῶσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα 10
τοιᾶδε· ἑὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσει,
29 κἀνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἑὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θύλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἑναιμοὶ τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιος μὲν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium dehinc
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-
byses*, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem Apidis vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

«Αἰγυπτίῳ οὗτός γε ὁ θεός. αἰτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 χαίροντες γέλατα ἐμὲ θήσεσθε.» Ταῦτα εἶπας,
 ἐπεύλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσαισι, τοὺς μὲν ἰρέας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λαβῶσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἰρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἰρῶ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος, ἔθαψαν οἱ ἰρέες λά-
 15 θρη Καμβύσεια.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρέτερον Φρενήρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ἑὸντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 8 πειψε ἐς Πέρσας φθόνα ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correptus,
 quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μαῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἶρουσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποικισμένοι ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήδε. ἑδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψάυσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, κέμπει Προξάσπεα εἰς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob causam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admisso, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Ἀγνοῦντες, τῇ καὶ συνοικίει, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ᾧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἠράσθη μὲν
 τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθετα ἐπινόει ποιῆσαι, εἶπετο κα-
 λῆσας τοὺς βασιλῆας δικαστάς, εἰ τίς ἐστι καλεῦν
 10 νόμος τῶν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆαι δικασταὶ μακρομένοι ἄνδρες γίνονται Περσῶν, ἐς
 αὐτὸ ἀποθάνουσι, ἢ σφί παρτυρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 15 γηταὶ τῶν πατριῶν θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 τούτους ἀνακίεσθαι. Εἰρομένου ἂν τοῦ Καμβύσεως, ὑπὸ
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλῆα· Φάμε-
 ναι, νόμον αὐδὲνα ἐξουρίσκειν, ὃς καλεῖται ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quæstionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quæ
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξῆναι ποιεῖν τὸ αὐτὸ βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσιον· ὥστε 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπολῶνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξέωρον ἄλλον νόμον· σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφείας. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσιος ἔγημε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 Φεήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25

32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσιον συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεώρειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικα-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ δύο

fratre, quæ iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quæ statuât, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quæ illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quæ cum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ catenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἥδισθαι θρώμενον
 τῇ δὲ, παρεμμένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρισθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρῶν. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεια. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶδουσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί κότε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πηδῆσαι αὐτῇ, ἔχουσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰρὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει αὐτός, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξάσπε, 5
„ξασπες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν-

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me.*

„ὦρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
 ἐπιτῷ. „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἱπαινέαι· τῇ δὲ Φιληνῇ σέ Φασι πλεόνως προσκεί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι. „Νῦν ἄρα μέ Φασι
 „Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θεύς.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων
 15 ἐόντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκεῖ
 αὐτῇ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τέλειαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοτο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχιν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παρῶν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσεια τάδε· „Εμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyzes, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus verò quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

„οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κω τοί ἐστι
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκείνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Τούτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστεῶτος ἐν
 „τοῖσι προθύροις, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἀμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βάλλειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρεθῆναι ἐνέοντα τὸν οἶστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρῆα
 γένόμενον· „Πηξάσπε, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyrus nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyzes erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλά τοι γέγονε. νῦν δέ
 15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
 φρενήρεα, καὶ περὶ ἑαυτῶν δειμαίνοντα, εἶπεν· „Δέ-
 „σποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγαγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο
 20 ἐτέρωθι δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρῶτοις, δωδέκα
 ἐπ' οὐδεμῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλόν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλῇ
 κατέρουξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἰδικαίωσι Κροῖσος ὁ Ἄνδρς 36
 ρουθεῖσθαι τοιοῦδε τοῖσι ἔπει· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πᾶν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
 „λάβανε σιωπὴν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφόν
 5 „δὲ ἢ προμηθεῖ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σιωπτοῦ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso
 capite terrâ iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
 Croesus Lydus hisce illum verbis monere: O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἑλὼν κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιῆς; ὅρα ὅπως
 „μὴ σὺ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νουβέτειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὲ εὐ- 10
 νοίαν φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δεῖ „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτὸν ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφασίως
 „τεν ἰδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficient. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βασι τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
 ἀνδραμῶν ἔβριε ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε,
 ἐπιύλατο τοῖσι θεράπουσιν, λαβόντας μὴ ἀποκτεῖναι.
 αἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
 25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
 εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
 Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφύγαντες αὐτόν, δῶρα λάμβνονται ζωά-
 γρια Κροίσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελήται, μὴδὲ ποθῇ μιν,
 τότε καταχρῆσθαι. Ἐπέθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
 30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
 θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
 ριή. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι, ἔφη,
 περὶόντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
 πρῆξομαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis,
 arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At
 Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses,
 quàm ferire illum non potuisset, famulis imperavit
 ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium
 illius nossent, occultant Croesum, haec secum repu-
 tantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et de-
 siderium Croesi eum caperet, se producto illo prae-
 mia servati illius accepturos; sin in sententia rex
 persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse
 interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere exi-
 stimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo
 cognito famuli, *superesse illum*, nunciarunt. Tum
 vero, *gaudere se quidem*, ait Cambyses, *quod Croe-
 sus supersit; at illos, qui eum servassent, non im-
 pune laturos, sed capite luituros.* Quod et facien-
 dum mandavit.

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμαχούς ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μίμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ- 5
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ-
 γαλμα τοῖσι Φοινικῆϊσι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐκ τῆσι πρώησι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὀπάπες, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱερόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσέναι ἄλ- 10
 λων γε ἢ τὸν ἱερέα· ταῦτα δὲ τὰγάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκάψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ᾧ μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσι τε καὶ νομαίοις ἐπεχέ-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris *triremium* circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ῥησι καταγαλιᾶν. εἰ γὰρ τις προβεῖη πᾶσι ὠνθρώποισι
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκειψάμενοι ἂν ἐλοίατε ἕκαστοι τοὺς
 ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑω-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 στι σταθμῶσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας,
 εἶπετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ' οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτα. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 κατισθίουσι, εἶπετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι'

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἐρμηῆος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χῶμα-
 τι δηξαίατ' αὖ τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
 πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
 λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι
 δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
 Φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσιον δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίη-
 σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
 Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
 στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
 τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε 5
 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
 ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
 ἴσχων δὲ, ξεινήν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
 et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
 rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
 meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
 tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium.*

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
 gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
 Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
 nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
 occupasset, primum trifariam distributam civitatem
 simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
 nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
 sonte insula eiectio, universam Samum imperio tene-
 bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

10 ἴκιντο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 τὰ πρῆγματα αὐξέτο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ ἰθύσει
 στρατεῦσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ
 15 πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 ἔφη χαριῶσθαι μᾶλλον, ἀποδίδους τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴδέ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατὶ ῥη βοηθέντας Μιλησίοισι, ναυμαχίᾳ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spiritum contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant
Polycratidis, ut per universam Ioniam reliquamque
 Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amice, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τούτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἐτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· Ἰ, Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἡδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσον-
 „ τὰ· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἐστι φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κηδῶμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσω, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχεῶν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πεθομένος,
 „ ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιαύδε· φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἰόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ὃ σὺ ἀπολαμέ-

fate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Amasis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est*
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere. At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidium esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audivi, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitate-

„ὦ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαξ ἤδη τῷ πό τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάθαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρώῃ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκρό.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξθη ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος ὃ εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσο-
 5 δετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέους Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κει ἀποβαλέειν, ἐποίησε τοιαῦδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγὲν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices eum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήτα.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε εἰ συνή-
 νεικε γενέσθαι. αἰὴρ αἰλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἤξιον μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν εἰλθεῖν
 ἐς οἶκον. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθῦν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἔλων, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβιώτος· ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se Polycrati in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

„ἡπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ἐπὶ δεῖ-
 „πην καλέομαι.“ Ὁ μὲν δὴ αἰεὺς, μέγα ποιεύμε-
 „ης ταῦτα, ἦε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ
 θράκοντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ τηδύϊ αὐτοῦ ἐνεῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτη·
 δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτῳ τρόπῳ εὗρε-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 Φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτους ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃ μὲλλει Πολυκράτης,
 εὐτοχείων τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni causa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut viderunt,
 protinus correptum, gaudio perfusi, ad Polycratem
 deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissem: tibellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finiturum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

- πέμψας δέ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυχίῃς
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός. 10
- 44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχέοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδὴ 5
 δὴ ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπάπτεινε μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβην Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit *hospitium*. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore adficeretur hospitis causa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus omnibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxilio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret. Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, petens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyptum. Et ille e civibus selectos hos, quos novandarum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασι, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντελόμενος
 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 ἀδελφὸν τὸ πρῶτον μὴκέτι πλέειν· αἱ δὲ λέγουσι, ἀπὶ
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνδύειν
 αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πέζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαιμόνα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικήσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λείσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuissse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-*
crates cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntes devicisse Polycra-
 tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῶ 15
 ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
 πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἑόντων ὀλί-
 γων, ἐσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐωυτῶ ἑόντων πολιητέων
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
 νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προσιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖς νεωσοί-
 46 κοις. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτους ἀπῖκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἀρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάτῃ ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνέ- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad haec minime est credibile;
 cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
 civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Samiis*
 a Polycrate eiectioni, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt;
 nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι θεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντό, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροίσῳ, καὶ τοῦ θωρηκῆος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς ἐπέμψεν δῶρον. καὶ γὰρ θωρηκῆα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἑτεῖ ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἴοντα μὲν λίνον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 ἑνῆκα θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θωρηκῆος

tani responderunt, vocabulo *Saccus* supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero *Lacedaemonii*
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem lataturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xyлина: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴσασα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. 15

- 48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαρμίων γενόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἑκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἀψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Petriander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σπίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
οἱ Σάμιοι ἐρτήν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταύ-
15 τὰ. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευαν οἱ
παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθύνων ἰστάν-
τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σπασάμου τε καὶ μέλιτος
ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
κυραίων παῖδες ἔχουσιν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο,
20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παίδων οἱ φύλακοι, οἷχοντο ἀπαλι-
πότες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
ρινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
5 σον, εἰςὶ διάφοροι ὄντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
ἀπεμνησκάκειον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiae

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγρονυῖ γενέσθαι. ἥσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμψάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐΦιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ὄντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 αἰπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ᾧ
 „παῖδες, ὃς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ὀνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat Lycophron,
 hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος εἰς τὴν Κόρινθον,
 αἶτε Φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπτε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐ-
 δένα εὐίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστόρεε τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 αἶτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, αἰ-
 δεμένην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑπεθέ-
 σθαι τι· ἐλπαρέε τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς δίαίταν ἐποιέετο, εἰς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus*
non posse, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri
 animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I. E

ἀπελαυνόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνειτ' αὖν
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντές τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ'
αὖν ἦε ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου 15
εἶντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς αὖν ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέξεται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς ὧν
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δέ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος 5
ἐδικαίειν περᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδύετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτακό-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsum
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum
Periander illuvie et inedia male adfectum, miseratus

τα, οἴκτειρε· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσσον. καὶ ἔλε-
 10 γέ· „Ω παῖ, κότερά τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον,
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλευ, ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τόν σε ἥκιστα ἐχρῆν.
 „εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψήν ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἴκτειρεσθαι, ἅμα τε ὀκαῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία.“
 Περὶ ἀνδρὸς μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἱερὴν

est puerum, et propius accedeus, postâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ὁ fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me haec facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi debere

ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον.
 Μαλὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παῖδός καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτες γὰρ καὶ ταύ-
 της, ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρη-
 γμάτων ὄντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν- 30
 53 ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐξώγησε. Ἐπεὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκατο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρήγματα ἑπορεῖν τε καὶ διόπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεσε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ προσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρεα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illam sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
 ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
 suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
 erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum
 bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
 auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
 clem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
 cedente tempore, postquam consenuit *Periander*,
 animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
 cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
 nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
 natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
 ste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem,
 qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

10 δρὸς δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνίῳ, δεύτερα ἀπίστευτε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑαυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραννί-
 „δα ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „Φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 25 „ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπίβα-
 „λον. τυραννίς, χρεῖμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὲ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδασκαλίας ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξειν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
mus patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κέρινθον, ἔστ' ἂν πυθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγειλᾶσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἔκειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταίνεσάντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδός, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίου ἐτιμωρέτο.

54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λίσκειον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσση ἐστεῶτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

illē, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum,
 quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae post-
 quam illa renunciavit, tertio Periander praeconem
 misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum,
 illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum
 capessendum. Quam in conditionem quum consen-
 sisset adolescens, Periander parabat Corcyram pro-
 ficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus
 omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander
 veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob cau-
 sam de Corcyraeis ultionem Periander ceperat.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Sa-
 tum profecti, urbem oppugnarunt. Et murum ad-
 gressi, turrim in suburbio mari imminentem iam trans-
 scenderant, quum, succurrente ipso Polycrate magna

5 σαπτος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
 τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ράχιος τοῦ οὐραίου
 ἐπείοντα, ἐπέξῃλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίαι
 συχνοί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ἄλγιστον
 χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
 Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγίνοντο 55
 ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἀν
 Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦνοι συνεσπ-
 σέντες φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίαισι, καὶ ἀπο-
 6 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
 Σαμίῳν. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλαι
 Ἀρχίη, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συν-
 εγενόμην· δῆμαι γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
 λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ αἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
 20 τοῦνομα τεῖναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
 quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
 ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
 per exiguum tempus sustinuissent Laedaemonios,
 fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
 fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, euncti similes eo die fuissent *Archiae* et
Lycopae, capta fuisset *Samus*. *Archias* enim et *Ly-*
copas, quum solt cum fugientibus Samiis in urbem
 irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
 interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc *Archia*,
 cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, *Archiae*
 nepoti, congressus sum *Pitanae*, quo de populo erat:
 qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
 que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐταλαίτησι· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναί· οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγγέγονεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προε-
 κόπτετο τῶν πηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόνησον. ὥς δὲ ὁ ματαιώτερος λόγος ὤρηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσειν. Ταύτην πρῶτην
 στρατήην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποίη-
 σαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλειον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ εἶδόντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans ocebuisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbe cusae, sed deauratae, illis dedisse, quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἑόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτως
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινόμενων αὐτοῖσιν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δέλφοισι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στῶ χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ἂν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίῃ ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρύς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φραδσασθαι ξύλινον τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοι 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulaniis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Eidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσβεις ἀγούσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασαί 5 αἱ νῆες ἦσαν μιλητοίφρεις· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάσασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν οἱ ἄγγελοι εἶδόντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρῆσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖς 10 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπύρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἤκον οἱ Σιφνιοὶ βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληίσθησαν τοῦ ἄσπετος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα 59 ἑκατὲν τάλαντα ἐπρήξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.) Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii* advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum *Samii* adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis miserunt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: idque fuit quod *Siphniis* Pythia edixerat, quum *cavere* illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*. Advenientes igitur *Samiorum* legati postularunt a *Siphniis*, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod quum se facturos *Siphnii* negassent, agros eorum depopulati sunt *Samii*. Ea re cognita, protinus *Siphnii* egressi sunt, rebus suis opem laturo: sed commisso praelio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a *Samii* sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis *Samii* exegerunt. (59.) Ab *Hermionensibus* vero,

225, 73.

αὐτὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
 νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροικηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
 Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
 5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
 ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε· ὥστε
 τὰ ἱερά, τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
 σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτεϊ Αἰγι-
 νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο με-
 10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς προ-
 ρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
 Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
 Φικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
 15 Αἶγναν, μεγάλην κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας, καὶ ἔπα-
 θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pello-
 ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
 dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
 coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
 Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
 opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
 quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
 sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eisdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
 vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
 navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
 Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
 Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
 nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
 malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
 passi. Haec veteris odii caussa.

60. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἔστι μέγιστα πάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώσκεται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἔστι. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χώμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιῶν· μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis omnibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

25 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλειω ἐπιχώριος. Τούτων εἵκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Υ ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφοί τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν
οἰκίων μελεδωνόν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὥς κρύπτοιο
γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.
Ἦν οἱ ἀδελφεὸς, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, ὄντα ἑαυτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
sa sermonem de *Samiis* paulo longiorem instituimus.

(61:) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζέιθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἷσε ἄγων ἐς τὸν βασι-
 λῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 δέπεμπε, καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσειω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεια καὶ τὸν στρα-
 τὸν εὐόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγόρευε σταῖς
 ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν
 λέγειν ἀληθέα, αὐτὸς τε προδεδέσθαι ἐκ Πηξάσπεος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας ἐς τὸν Πηξάσπεα, εἶπε·

LXII. 4. Ἀγβατάνοις. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοις. Tum vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non exsecutum esse

10 „Πρήξασπες, οὕτω μοι διεπρήξαο τὸ τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ἀκίστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σὺ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστήασι, προσδέκεό τοι
 „καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπακαστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἐκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτευ ἤκων προ-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπάντος Πρήξάσπειος, ἤρесе γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπυγμένον δέ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum. (63.)* Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πηξιάσπης τάδε· „ὦνθραππε, φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· κῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθινήν, ἀπίθι χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὥπωπα· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφί ἐλε-
 γγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πηξ-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελεύό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπανοστῶς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyzes cum exercitu in Aegyptum est profec-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyzes constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyzes: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis-
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστέωντες, τὸν τε ἑλίπτες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζέιθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινά οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μενος εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην εἰς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomni animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin; et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vaginā gladii fungus [extremæ
 vaginae claustrum sive æneum vinculum, fungi
 figurā] decidit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-
 Herod. T. II. P. I. F*

μνωθέν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν
Ἀπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ
Καμβύσης ὅ τι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσῃ τὸν βίον. ὁ μὲν
δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοκεε τελευτήσῃ
γηραιὸς, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
ὁ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὼν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum *Aegyptiorum* *Apin* percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex *Buto* urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, *Agbatanis Mediae*, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminebat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

ταπεινῶν Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμω-
 τήτους, ἔλεγε σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλαμβάνη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμᾶς ἐκθῆναι. ἐγὼ γὰρ, ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαιρε-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ Φύσει οὐκ
 „ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δὲ, ὁ
 „μάταιος, Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νεόντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδελῶς διατῶμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κατέ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσσεθαι αἵμαρ-
 „τῶν, ἀδελφωκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιληῶν, τὸν τε
 „ἐλπιον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χορῆν, ἐμεῦ αἰσχροῦ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοὶ, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόνῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκιστῶν
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαϊότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιληῖους

futurum erat notione prorsus aberrans, praestigi-
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regem
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, qui
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; non
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smer-
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quoque
 procuratorem domus meae reliquit, et jam non
 Smerdis. Iam, quem maxime amabam, et
 meam, qui haec indignum meum
 is nefaria caede, occi-
 vit. Qui quumque
 ma me necesse
 quae patitur
 nolo, me

229, 21.

7 ἠϊκαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἄχαι-
 8 μινύεον τοῖσι παροῦσι, μὴ περὶ τῷ ἡγεμονίῳ
 9 αὐτὶς ἐς Μῆδους περιελθῶσιν· ἀλλ', ἐπὶ ἑλῶ ἔχον-
 35 10 σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρέσθαι ὅτι τῶν
 11 εἶπε καὶ σθένει τῶν καταργασάμενοι, σθένει καὶ τῷ
 12 καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῖσι ἔφω-
 13 γη· τὴν τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκες τε καὶ τέκνα
 14 τρέτουν, ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέρῳ· μὴ
 40 15 ἀνασωσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχήν, μὴ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ
 16 ἀνασώξεν, τὰ ἐναντία ταῖσι αἰσῶμαι ὅμοι γὰρ
 17 ὄντα· καὶ πρὸς ἐτι τοῖσι, τὸ τέλος Πέρσων ἐκ-
 18 ὅτ' ἐπὶ τῇ ἀρχῇ οἷον ἐμοὶ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ.
 19 Ἄρα τι ὡς
 20 ἔφατο ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαι τῇ ἑαυτοῦ πρὸς
 21 Πέρσας ὡς τὸν βασιλέα ἰδὼν ἀνακλαύουσα, 66
 22 τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα ἔχον, ταῦτα κατα-

7

8

vobis iniungo, et in universum cunctis,

hinc his qui ex Achaemenidum stirpe adunt,

hinc autem Medas idcirco rursus praeiungo.

Illi autem cum viderentur, ubi in

Persas, ut regnum.

tali modo

aspis filius, ge-

esset inter Persas.

nabuit Magum; non

cum qui erat, inde conii-

arce egrederetur, nec ullum

ant
 ali,
 qui-
 per
 filitia,
 promul-

it regnum.

tali modo

aspis filius, ge-

esset inter Persas.

nabuit Magum; non

cum qui erat, inde conii-

arce egrederetur, nec ullum

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα,
 ὥς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα
 ἐσάπη, ἀπῆναιε Καμβύσια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
 τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαι-
 δα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
 Περσέων δὲ τοῖσι παρεούσι ἀπιστὴ πολλή ὑπεκέρχτο,
 τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
 διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
 διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν.
 οὔτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
 ἀνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Προξάσπης ἕξαρκος ἦν
 μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
 Καμβύσειω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
 λωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀπιστεῶτα. ἠπιστεῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt.
 Et haud multo post, carie corroso osse, et in putre-
 dinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Camby-*
ses, Cyri filius, postquam annos omnino septem et
 quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec
 masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui ade-
 rant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt,
 Magos rerum esse potitos; sed Cambysen existimarunt
 calumniae caussa haec dixisse quae de morte Smer-
 dis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum ad-
 versus illum concitaretur. Hi igitur existimabant,
 Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occu-
 passe: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se in-
 terfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mor-
 tuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, 67
αὐτῷ ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
δος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
ἐς τὰ ὀκτῶ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
5 ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
πάρειξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμφας γὰρ ὁ Μάγος ἐς
πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε, προεῖπε ἀτελήϊν εἶναι στρατηίης
καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
κα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχὴν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγί- 68
νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπεω
μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
5 αἷς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῇδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambyssi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit : intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eumdem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde conii-
ciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοῖτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὅψιν ἐωυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσίων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίηε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαίδιμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτην τε συνοίκεε, καὶ τῆσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῆσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναῖξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμᾶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη σὺ γινώσκεις· 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω του-
 „τῷ συνοικέει αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspitione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses; eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, *nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin*
umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὐτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς
 „λέγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδεῖσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὢν-
 25 „θρῶπος, ὅστις ποτὲ ἐστὶ, παρέλαβε τὴν βασιλείην,
 „διέσπυρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνεται τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ θυγάτηρ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀκαλαβείσθαι τὸν ἀνὴρ ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύῃ. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὐ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σιν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὢν πόησον τάδε· ἐπεὶ
 10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)*
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

εἶρετο ὁ Πηξιάσπης τάδε· „Ὠνθρῶπε, Φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· κῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὶ χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δης φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὡς ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφί ἐλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε „Πηξ-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἀν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπανοστειὼς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nius mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 30 „εστέωντες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίαν, Πα-
 „τιζέθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὑπνῷ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μένος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin; et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii *fungus* [*extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurá*] decidit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-
Herod. T. II. P. I. F*

μνωθέν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων Θεὸν
Ἀπιν ἐπληξε, ὥς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλι οὖνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσῃν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοκεε τελευτήσῃν
γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὖνομα,
ὕπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὼν δὲ τὸ
Θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse ante-
tea deum Aegyptiorum Apin percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, Agbatanis Mediae, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminebat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

ταπιμψάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμα-
 τάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελάβη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδιος ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαίρε-
 10 „θῆω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπείῃ φύσει οὐκ
 „ἐνὴν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δὲ, ὁ
 „μάταιος, Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νέοντα Σμέρδιον. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδείως διαιτώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κατὲ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιομένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. πάντες δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφωκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέσγασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μὲν τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκιστῶν
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαϊότατον ἐντέλ-
 „λεισθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τὰδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 uolo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπιπαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παρσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτὶς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμῶν·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιῶσι ὑμῖν
 „γῆ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκες τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιεν, ἐαυτοὶ ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασωσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρόμαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐαυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρε-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si feceritis,
 et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveritis,
 nec conati fueritis recuperare, contraria horum
 vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem deploravit.
 (66.) Tum Persae, regem videntes edere ploratum,
 universi quidquid vestium habebant dis-*

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφαιρίσθη τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιιστα ἐσάπη, ἀπῆναικε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
 τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαν-
 δα δὲ τὸ παράπαν ὄντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
 Περσέων δὲ τοῖσι παροῦσι ἀπιστῇ πολλή ὑπεκέχυτο,
 τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
 διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
 διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμαθῇ πᾶν τὸ Περσικόν.
 οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλεῖα
 ἀνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρωξάσπης ἕξαρος ἦν
 μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
 Καμβύσειω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
 λωλεκεῖναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀπιστιῶτα. ἠπιστιῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt calumniae caussa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat; quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ Δὲ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, 67
αἰδιῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
δος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
ἐς τὰ ὀκτῶ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
5 ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
παρεῖξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος ἐς
πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατηγίας
καὶ Φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
κα ἐπιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσέ τὸν Μάγον,
5 ὡς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde conii- ciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς οἶψιν ἐωυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε τὰδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαίδιμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτην τε συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμᾶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν· 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω του-
 „τῷ συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspitione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses; eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, quisnam
 homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
 Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab
 Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
 cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἐωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὐτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λέγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδεῖσθαι τῶν συ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα αὐτὸς ὦν-
 25 „θρῶπος, ὅστις ποτὲ ἐστὶ, παρέλαβε τὴν βασιλείην,
 „δικέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνεται τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπε παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἀνὸρ πατὴρ ὑποδύνειν καλεῦν. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὐ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὶ
 10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)*
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ᾠτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ᾠτα ,
 „νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, οὐ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαιδίμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλας, ἦν
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ᾠτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεια ἄρχων
 τὰ ᾠτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτῇ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. Ἡ δὲ 20
 Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἡδὲ. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palpsans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

ἤφασκε τὰ ᾧτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετίως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ᾧτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνηε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω-70
βρίην, Περσέων τε πρῶτους ἔοντας καὶ ἑαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγέησατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευν οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνετεί-
5 καντος δὲ τοῦ Ὀτάνει τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξε
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα· Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνεα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Ἵδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-*
nes, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-*
rius, *Hystaspis filius*; ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἔοντες ἑπτά, ἐδί-
 δόσαν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε· „Εγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελευτήκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἴνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ῥστασπέας, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεαυτὸν ἔοντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχωνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ’ ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „οἷ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
„τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῳ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
„στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἐωυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι
„ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ-
„νας ἐδόκει, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερπέσῃ ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς
„οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
„αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ ἔἰς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ

illam capesse. Plures enim oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane est proposita, scitote pessime vos esse perituros. Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime vos soli, cum nemine alio consilium communicantes, rem conficere: quoniam vero mecum communicastis, aut hoc ipso die rem exsequamur, aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi, non alium accusatorem me praeventurum esse, sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse delaturum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes: Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεσπεύσας οἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἃς τέω τρόπῳ πέ-
 „^{τιμήν}ρησομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅτανη, ἥ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ ἄλλα ὃ ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεσπεύσας, εὐσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ὄντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδεόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φὰς ἄρτι τε ἔκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεύδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum exsistit. Nostis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες, τώντου πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθίζόμενος, ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουργῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῶν κοτε κάλ-
 „λιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri caussa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi caussa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgrediemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἰοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἔόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπίσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρειωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκόμεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθείως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνιον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγίνετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοις ἔδοξε βουλευομένοις Πρη-
 ξάσπεια φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt adsensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσει ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέ-
 5 χει· καὶ διότι μούνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 εἶτα ἐν αἷνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεια ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, Φίλον προσεκτέοντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐω-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφείων
 ἐπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δῶσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπειω
 πῶσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφeron, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβαῖντα ἐπὶ πυργον ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονσαι, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ὄντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiæ mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ρεῖν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρηνησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Προξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἑκὼν ἐπελήβετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποίηκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσῃ ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, *Cyri
 filium*, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit *veritatem*, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μενος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαί-
ατο 15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαί-
ατο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρῆξάσπης μὲν νυν, ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοις, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἤϊσαν εὐξάμενοι τοῖσι Θεοῖσι, τῶν περὶ Πρῆξάσπεα
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρῆξάσπεα γεγυότα
ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκοτάντες τῆς ὁδοῦ, εἰδίδουσιν αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδιόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundem esse, et exsequendum decretum. Qui

αἰθριζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο
 αἰγυπιάων ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σοιχα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤϊσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδεύοντο γὰρ οἱ Φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρέσαν, φεῖν πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπει- 5
 ρῶτα οὐδεῖς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφέας ἰστόρεον ὅ τι φέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πυλουργοῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφέας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρόσω 10
 παριέναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἔγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντάς αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρεῶνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἔοντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γεγόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς αἰκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔοντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 νει εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἰσπερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μόντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastiam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hasta
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὔτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπεστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκίτῃ προμηθεόμενος 20 μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅ τι οὐ χράται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡθεὶ καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωντῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gobryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔβον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρωόμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγιέμενοί τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτά,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἑτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτι-
 νον ἔκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὄρτην μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σίων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι
 εἰς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτούς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέρην ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 us sit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πραγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἀπιστοὶ μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκέει, ἔνα μὲν ἡμῶν
 „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέξῃλθε, μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρημένον μουναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἔξεστι ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἀριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ αἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summam imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile sum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλά καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δέ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πολίτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι πε-
 „ριεῦσί τε καὶ ζῶνσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίοτοις τῶν
 „ἀστώων, διαβολὰς δὲ ἀριστες ἐνδέκεσθαι. ἀναρμυστό-
 „τατων δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμά-
 „ζε, ἄχβεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχβεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀπρίτους. Πλῆθος δὲ ἄρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelesti multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivântque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summo opere colatur; si quis eum summo opere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos: At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ᾧ γνάμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξει· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνάμην ἐσέφερε. Μεγαβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίᾳ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καὶ μαὶ ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀναγε· φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβρίν φεύγοντας ἀνδρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὑβρίν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

„πιστεύειν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιεῖ, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνι. καὶ
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκῆϊον; ὥσθ' ἑε τε ἐμπεσῶν τὰ πηγάματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τού-
 15 „τοις περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ
 „αὐτοὶ ἐπισόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπιδείκνυτο γνώμην, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκεῖ οὐθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἐντῶν, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τούτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι εἰς τὸ καινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ Φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ἂν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpatus administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimicitiis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσω ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίγεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου θωυμαζόμενος δὲ, ἂν ᾧ ἐφάνη μούναρχος
 „εἶναι καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἐπεὶ πάντα συλλαβέντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῶν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 et hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινῶμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεκέατο· οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσσωθή τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶται, 5
 „δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρέψαντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκείνοι ἔλονται, 5
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῖμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπέξισταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ’ ᾧ τε ὑπ’ 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ’ ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἵπαντος ταῦτα, αἷς

ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim hoc utile nobis fuerit.

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt propositae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas studuerat stabilire, ita in collegarum medio locutus est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobiscum in contentionem non descendam, nec enim imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius vestrum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-*

συγχώρεον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφί οὐκ
 ἐπηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 15 αὕτη ἡ οἰκίη διατελεῖ μούνη ἐλευθέρῃ ἐοῦσα Περσέων,
 καὶ ἄρχεται τосαῦτα ὅσα αὕτῃ θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται· καὶ
 σφί ἔδοξε, Ὅτάνη μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ
 γινομένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασι-
 5 ληΐη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἕτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μιωτάτῃ. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτοὺς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτάνη ἐξαίρεται. Τάδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παριέναι ἐς τὰ βασιλῆϊα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege acquissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posteri, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνευ ἰσαγγελέος, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπασσάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην.

- 85 Δαρείῳ δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται „περὶ τῆς βασιληΐης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ- „πος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5 „ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. νῦν „ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶν ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ- „μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuntio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: Si in

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὡς ἀσκότα, ἐν ταύτῃ
 10 „τῇ ἐστὶ ἡ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκεν
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἐσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρίῳ· „Εἰ τάνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μῆ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἐστὶ.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιεῖ τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἕστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπὶ-
 20 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 ἀγχού τῇ ἵππῳ, ἐγχαίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἀμὲν ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνθήκαντο, παρήσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima
 Herod. T. II. P. I.*

τοῦτο τὸ χωρίον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς
κατεδέδετο ἡ Θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθέρης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
γόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γινόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὲ Φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιαύδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ-
σέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπηψάσας
τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖναι· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.

88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὲ, ὁ Ὑστάσπεις, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrans Darii equus
hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur
atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Da-
rio veluti ex composito quodam supervenientia, au-
spicium consummarunt: et reliqui quinque, ex equis
desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.)
De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id
eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce:
genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque
in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole
in eo essent equi ut procederent, exsertam manum
naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad
odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δίδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλη-
 ῖν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον
 αὐτῆς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσνυοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῆς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἐγγίμει, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἰππεύς· ἐπέ-

catus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodid-
 erat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΤΗΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΛΗΙΗΝ. Πειήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 ῥον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίον σταβμὸν τὰ-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium in praefecturas distribuit, viginti numero,*
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum*
in viginti praefecturarum numero praetermittens]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret,
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, 7.

βοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοϊ-
 δας ἐβδομήκοντά μνέας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἀρχontos,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσειω, ἦν κατεστηκός οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 25 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δι-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἥπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse *Darium*;
Cambysen vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
Darium enim, ut institorem administrasse reg-
num; Cambysen durum fuisse et superbum; Cy-
rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec *prima erat prae-*
fectura. A Mysiis vero, et Lydis, et Lasiis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα-
 τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίαν χώραν ἀναι- 15
 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρεῖα ἐφοί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκίσε ἐπ' οὐροισι τοῖσι
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγεννέων. *Suspectum nomen.* Αὐτενέων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
 haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
 mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphiloehus condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 cipiendo usque ad Aegyptum (exoepta Arabum di-

5 ἀτελέα, πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρία ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσε-
 χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ
 χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμ-
 φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικουροῖσι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτα

XCI. 14. πρὸς γὰρ. *Alii σίτου γὰρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.*

tione, quae tributi erat immunis) tributum im-
 positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: *quinta* haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: *sexta*
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae *septima* est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερει· νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσαν δέ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσιῶν χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἑνᾶτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῆται, ἐς τὸ αὐτὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγυλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυω- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυικῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricaniis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

245, 65.

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοί, τριηκόσια τάλαντα. νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματινηοῖσι δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδοῖσι διηκόσια ἑπτε- 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοις δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-

XCHL. 9. Κάσπιοι. Κάσπειροι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine cogebantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Caspii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: praefectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Chorasmi, et Sogdi et Arci, trecenta talenta: *decima sexta* praefectura. (94.) Paricani et Aethiopes Asiam incolentes, quadringenta conferebant talenta: praefectura haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Alarodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec *decima octava*. Moschis et Tibarenis et Macronibus, et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκοισι, καὶ Μάρσι, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νόμος εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε
 πολλῶ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νόμος εἰκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίων πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλέμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἐξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσαν ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCv. 2 seq. τεσσαρ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonium argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperi-
 tur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

246, 96.

Φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν.
 προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήε
 ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσα-
 5 λίας οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμένους τήξας κατεγ-
 χέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περαιοῖ τὸν κέραμον.
 ἑπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
 ἂν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἷδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ αἰγίεον. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ
 τε Νύσῃν τὴν ἰσὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae
 parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tribu-
 tum ex insulis rediit, et ab his qui Europam inco-
 lunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo
 rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in
 dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam.
 Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cuden-
 dum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes
 tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tribu-
 tatarum numero non nominavi; hanc enim a tribu-
 tis immunem incolunt Persae. Porro impositum qui-
 dem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi.
Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyeses,
 quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γουσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἐκτῆνται κατὰ- 10
 γαῖα. οὗτοι συναμφοτέροι δια τριτοῦ ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέεις μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρέος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇ ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά- 20
 βιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνα πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

247, 25.

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, παρέξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπον
ταῦδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
αἰσχύοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
δ περὶ ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημὴ ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σπένονται ὤμους, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμειώμενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοίων ἕκαστον ποιέ-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα Φλοῖνην·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi
quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi*
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-
puli*, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno genu arundinis confe-
ctum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post

ἦν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὥς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὤμων· καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὅς αὖν κάμη τῶν ἀστῶν, ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὀμιλέντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατεωχέονται.
 ἦν δὲ γυνή κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατεωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adscentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφάγουσι δέ, καὶ αὐτοῖσι ἐστι ὅσον κέγχρος ἐπὶ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέσται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰ πλῆσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπένται ἐς
5 τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπένται θορῇ. οὔτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἑκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Παντυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διάιταν. οὗτοι καὶ μαχηματάτοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημία διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὴ ᾧ τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάβεια ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείᾳ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ 10 μύρμηκες, ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

ται. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρέλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἦσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἀχρεά δυνατώτεροι πολλὴν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτην χρῶν- 104
 μενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Iam autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

αὐ καυμάτων τῶν θερμωτάτων ὄντων ἔσονται ἐν τῇ
 αἴρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα- 5
 νέες γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ-
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατάπερ τοῖσι
 ἄλλοισι, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 αἰγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι
 ἄλλοισι ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduuntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

249, 15.

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώκουσι
5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφεων ἀποσώζεσθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἴσοντας
θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμησκομένας
τῶν ἑλπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ καὶ τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἐλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro uik legentem.*

*mum sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
(ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset
evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
metallis effoditur.*

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεκραμέναις ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑσ-
 σχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα τε- 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοσι ἐστι, πάρεξ τῶν ἵππων· τούτων δὲ ἐσ-
 σούνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὄρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμνηα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρέων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων καί

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro ar-
 bores agrestes pro fructu lanam edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σέων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γὰρ λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον οὔτοι
 οἷπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπιλαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχθρὰς ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοία, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἔστι
 5 εἰῶσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλά καὶ ἰδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυίσκεται μῶνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναίρεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκεται ἐν· τίκτουσα γάρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσκινέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec caussa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam ungues habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιᾶς οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ Φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ ἄνθρωποι κατα
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιευ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς διωῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἔτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἕκτα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποίε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρήμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἔχιδναί κατα πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀβροοὶ εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscens, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι· τὴν δὲ κασίην, ὥδε. ἑπεὰν καταδήσωνται βύρσησι· καὶ δέρμασι ἄλλοις πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5 αὐλίζεται· κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσεκελα μάλιστα, καὶ τέτρυγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἀλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
- 111 ὁρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῇ ἢ τρέφουσα ἔστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν ὅτι, λόγῳ οἰκῶτι χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοις Φασί 5 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ-

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabiliiori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

253, 4.

- νίθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορεῖν ταῦτα τὰ κάρφια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέο-
 μεν· φορεῖν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσίας, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖροισι, ἐνθα προσ-
 10 βασιν ἀνθρώπων οὐδεμίην εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τὰδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζεν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφραζέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσίων, ἀπαλλάσ-
 15 σεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπιετωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορεῖν ἐπὶ τὰς νεοσσίας·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λῆδανον, τὸ καλέουσι Ἀραβιοὶ λῆδα 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus: inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto adstructos ad montium praecipitia, ad quae nullus homini accessus pateat. Adversus haec igitur tali artificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iumentorum cadavera, in frusta quam maximae molis dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vicinia nidorum depositis, procul inde recedere: tum volucres descendentes, iumentorum illorum membra tollere et in nidos comportare; hos autem, quum sustinere onus non possint, rumpi et in terram decidere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum colligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias regiones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [*nempe*

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσωδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τραγῶν ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιός, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστὶ· θυμιασί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.
113 Τσαῦτα μὲν θωμάτων περὶ εἰρήσθαι· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θωπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένεα
οἷον σφί ἐστι θώματος ἄξια, τὰ σὺδαμόβι ἐτέρωβι
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπέη σφι 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα αὖ ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήneos τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λήδανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamonum, comparatur. Repe-
ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
dem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia
regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
ad terram adtrititis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἰῶν τὰς αὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ἐπὶ
 πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
 κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
 οἰκεομένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
 Φαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
 5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
 κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν 115
 τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπί-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανόν τινα καλεῖσθαι πρὸς βαρ-
 6 βάρων ποταμὸν, ἐκιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
 ρὴν ἄνεμον, ἀπ' ὅτευ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
 bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
 caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
 ovium caudas gerit latas; usque ad cubili latitudi-
 nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
 dentem solem inclinat, ibi protenditur *Aethiopia*,
 ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
 frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
 agrestium omne genus, et ebum, et homines sta-
 turâ maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
 mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
 versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
 comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
 qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
 venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰούσας, ἐκ τῶν ὃ κασ-
 σίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὃ Ἡριδανός, αὐτὸ
 κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρ-
 βαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδε 10
 νός αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο
 μελετῶν, ὅπως θαλάσσιά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώ-
 πης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὃ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολ-
 λῶ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι· ὅπως μὲν γινόμε-
 νος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ
 ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας
 μονοφθαλμούς· πείθεσθαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονό- 6
 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην
 ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim
 ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse,
 neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum:
 partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine,
 qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra
 Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab ex-
 trema quidem certe Europa et stannum nobis venit
 et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Euro-
 pae partibus maximam quamdam reperiri *αὐτὶ* co-
 piam, satis compertum est: at, id quo pacto acquira-
 tur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est
 autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homi-
 nes *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur,
 esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam
 aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio
 dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

255, 62.

οἴκασι, πηρικληΐουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ

10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδῖον ἐν τῇ Ἀσίῃ περιεκκλημένον οὐρεῖ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδῖον ἦν μὲν κοτὲ Χορασμίων, ἐν οὐροῖσι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Υρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δέ
οἱ ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκει, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῶ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus interclu-
dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *cam-*
pus olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus
ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Partho-*
rum et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero
Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex
monte campum claudente profluit ingens *fluvius*,
cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos
divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
singulos populos per singulas montis fauces deriva-
tus: ex quo vero sub *Persa* est haec regio, calamita-
tas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γάρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις· τοῦ δὲ
 θέρους σπεύροντες μελίην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληθόνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπὶ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν ἸνταΦέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τάδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε ἐς τὰ
 βασιλῆϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
 Μάγῳ, ἴσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἣν
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἔστι
 δὴ ἸνταΦέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἐπὶ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλῳρος καὶ ὁ
 60 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ ἸνταΦέρνης, δοκίῳν σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat Intaphernes, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δεα λέγειν, ποῦναι τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένους
 119 σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύα-
 σι ἑαυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποι- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηῖους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτῆουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεισκε ἂν καὶ ὀδυρίζετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 causamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum *Intaphernem* eiusque filios et familiares
 omnesprehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc *uxor Intaphernis*, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

257, 23.

- ποιεῖσα δὲ αἰεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖσθαι μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „ὦ
 25 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδωμένων
 „οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἡγόρευε· „ὦ γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ αἰλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Darium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari iussit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propinquis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus selegeris.* Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus meum fratrem.* Quo cognito responso, miratus Darius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus quam filii, et minus iucundus quam maritus.* Respondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit, si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.* At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I.

„οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλῃ.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσεια νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρ-
 χος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πηγήμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 εἰ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiâ, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quæ
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. Oroetes Persæ,
 Sardium præses constitutus a Cyro, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim Polycratem Samium,
 a quo nec factu ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic Oroetes, et alius

258, 53.

βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λὸν Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δὴ τι εἰ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασι τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγῆσαντα τῷ ὀνειδέϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὥς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάχιστονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 oidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redegisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praeconem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τηϊόν· 5
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτῃ ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτους γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
 ταμοῦ οἰκημένη, ἐπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω, ἄνδρα Λυ- 5
 δὸν, εἰς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
 τος τὸν νόον. Πολυκράτης γάρ ἐστι πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
 adfuisseque ei *Anacreontem* *Teium*: atque (sive con-
 sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
 rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
 sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
 homini dedisse. (122.) Sic *caussa mortis Polycratis*
 duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
 voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
 dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
 filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
 rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex *Graecis*,

Μίνως τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 10 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρῆγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὦδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκχομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστεύεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 ἐβούλετο· καὶ κως, ἡμίρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν αἰσῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ὄντα ἀξιοσθέντον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατασκοπὸν ὄντα προσδόκιμον, ἐποίηε τοιαύδε. λάρνα-
 κας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλήν κάρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*
 His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa Maeandrium,
 Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Maeandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιήν-
 δε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον εἶντα,
 5 λούσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημή-
 σαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπειλῆσε, ἣν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον
 10 παρβενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρβενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίας 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτόσε. αὐτὸς ἀπένου codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
dium virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἱητρὸν
 τε ἔοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ Φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπέην συμβλη- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσας Ὀροί-
 τής, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεύων σφέας ἑαυτῷ χάριν εἰδέναι,
 ἔοντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεινοὶ τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλει πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλουτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτειος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
 20 χῆαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
 βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ αὐτῷ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτια Πολυκρά- 126
 τιος τίς τις μετῆλθεν. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσιον θάνα-
 τον, καὶ τῶν Μάγαν τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
 Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
 5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
 ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
 λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδιτε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
 τα· κατὰ δὲ, τοῦ Μιτροβάτεια τὸν παῖδα Κραναόσπην,
 ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισι παν-
 10 τῶα, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
 τόν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
 μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέισας κατ' οὐδὸν
 ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127.

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
 quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
 Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
 byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
 nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
 a Medis ademptum: sed in illa rerum perturbatione
 Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
 istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
 filium Cranaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
 viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
 tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
 quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
 diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεια τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρα-
 τὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5
 τῶν πραγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν
 Ὀροίτεια μεγάλῃ τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν
 χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε
 Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν
 ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10
 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι,
 „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη,
 „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει,
 „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεια ἢ
 „ζῶντα ἀγάγοι; ἢ ἀποκτείνει; ὃς ὠφέλησε μὲν κω 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter Mitrobatae eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adiunct. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

261, 74.

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥϊστωσε, Μιτροβάτῃ τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τοιαύδε· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥϊε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)
 Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo*

καὶ Ὀροίτεω ἐς οἷψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστων 10
 περαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστὰς δὲ βασιλῆϊους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδί-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἐπι-
 μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἕπεα τὰδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγέγραπτο· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae causa satellitum; an ad deficiendum ab Oroeta parati essent futuri, Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maioriq[ue] etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hae re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persas, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κτας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν
 Πέρσῃν Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσις μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεια 129
 χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὑστερον βασιλεὺς Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῶσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν,
 τούτοις ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσῃ εἴχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorqueretur. Et graviori quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρως, παρακIOUSας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκλῆδος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἀγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φᾶς ἀτρε-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἡτρώ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἡμασί χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρά 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae De-
 mocedis artem forte audivisse laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroe-
 tae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, adcurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίηε, καὶ ἐν χρό-
 νῷ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν εἶντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐποίησε. ἥσθεις δὲ τῷ ἐπεὶ ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἐαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνούχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλῆϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad uxo-
 res suas cum ablegavit; quibus eunuchi, cum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος, ὥς ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὤμίλησε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχeto ἐς Αἴγινα. καταστάς δὲ ἐς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, 5
 ἀσκειύς περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυῶν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο ἐς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτω-
 νιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνά τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροὶ δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Crotone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum sedem suam fixisset, primo anno primarios superavit medicos, imparatus licet, et instrumentis omnibus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis. Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro maxime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*. Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

264, 67.

ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρσίον, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγε- γόνες· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι, πάντα 5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἡτροῦς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνα- σκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἡτροῦ ἐσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἡλεῖον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη- 10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ- γιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ἐλίγῃ μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνή- 133 νεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα- ρσίου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post- quam Darium persanavit, maximam Susis domum habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter- quam quod in Graeciam redire non licuit, omnium rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit: item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit. Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae, uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post- quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat

ἔλασσον, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φαῖς ὑγίεια ποιήσειν,
ἐξορκοῖ μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδοαχθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
ρεῖῳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το- 5
„σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ-
„ναμιν Πέρσῃσι. οἶκος δὲ ἐστὶ ἀνδρά, καὶ νέον, καὶ
„χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
„κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς
„ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν,
„καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστεύωνται ἀνδρά εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat cum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam Democedes praestitisset, tum ab illo edocta Atossa his verbis Darium, dum cubitum cunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

265, 97.

„προσιϋῶτα, καὶ ἵνα τρέβωνται πολέμῳ, μηδὲ σχα-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἐπιδόξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανόμενος
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ Φρένες γηρά-
 25 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ εἰς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδασχῆς
 ἔλεγε. ὃ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃν, εἰρήκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου εἰς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπείρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλγὸν χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτос-
 σωτάδης· „Ὅρα νυν, εἰς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 accipiantur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augentur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebeta-
 tur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythis bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 doquaque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερρα- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκεῖ τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκεῖ Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι εἰς αὐτούς· οἱ μαβόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε· καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐντελλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

mihī in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacaeas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unā cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindécim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

5 διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
 μὴ διαδρῆσεται σφραγὶς ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλόμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, εἰδέτο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, φάς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
 δὲ, εἰς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
 σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεισθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δελεαροῦ νόου
 * ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δείσας μὴ εὖ
 ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδοραμῶν πάντα τὰ διδο-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μενα εδίδεκο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χώραν, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπαλθὼν ἔχῃ· τὴν μὲν τοι Ὀλκίδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλαίμενος δὲ καὶ ταύτῃ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θαλάσσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὗτοι εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παρὰβαλάσσια ἐβηῖντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλῆς εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστώνης τῆς Δημοκίδεως, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenice urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

- 10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εἰόντας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης εἰς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
 15 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
 Θεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέονται εἰς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἀπτόντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρῶδεον-
 5 τες τὰ Περσικὰ πρῆγματα, προΐεναι ἐτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προΐσχομένους ἔπεα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
 „ὄρατε τὰ ποιεέτε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμε-
 „νον ἐξαιρέσαθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
 10 „περιῦβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodia emisit, et, quae de navibus eorum demerant, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentem, Crotonem pervernerunt: ubi quum cum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λαῶς, ἣν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε πρετέ-
 „ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρεην ἀνδραπο-
 „διζεσθαι πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνιήτας οὐκ ὦν ἐπειθον· ἀλλ’ ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαίρει- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ’ ἐτι ἐζη-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρεῖω σφέας, ὅτι ἄρμостαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστὲς Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἐαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatis: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaULO spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivers, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, *Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem*. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de causa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, properasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καὶ
 σφεας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀπὸ Ταραντίνος
 Φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
 5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλοιτο
 αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κατόδον οἱ ἐς Τάραντα γε-
 νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
 συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
 πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνας ἀποχεῖν οἱ,
 10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων, ἀπὸ τούτων,
 ἔστων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὲ τὴν κα-
 τοδὸν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπιτέλει·
 πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατὰγειν σφέας ἐκέ-
 λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνί-
 15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
 liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
 ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
 regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
 quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
 exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
 tum ex exilio restitueretur. Ne autem Graeciam
 conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
 liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum efficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
 tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
 rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
 Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
 rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
 tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
 adhibendam parum validi erant. Ita igitur haec res

προφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἶρει, πολλῶν πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὥς οἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκης, Πολυκράτης τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχὴ τις τοιήδε. λαβὼν χλαμίδα καὶ περιβαλλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφιδι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῳ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venire, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat. Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

269, 16.

γάλου, ἐπιθύμῃσι τῆς χλαίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
 θὼν αἰέτο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
 15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλαίδος, θύῃ τύχῃ χρηάμενος.
 λέγει „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρηάματος
 „δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως
 „τω.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
 εἶμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἡπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
 λελάναι δι' εὐθίην. αἰς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντες
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπαρίσθησαν αἱ
 ἐπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἐπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχεν
 5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, αἰς ἡ βασιλείη περιελλόμεναι ἐς
 ταῦτα τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 διεφέντι τὸ εἶμα. ἀναβαὶς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέως οἰκῶν, καὶ ἔφη Δαρεῖον

qui satellites tunc erat Cambyſis, nec ullo dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πύλου-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θαυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν. 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἕλληνας εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδεύ-
 5,μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἡ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμᾶς αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 „γετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πά- 15
 ρῆγε ὁ πύλουρος τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ εἰς μέσον
 εἰρώτευν· οἱ ἐρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γεγόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος. „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ σὺδεμήν
 „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit; quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον.
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν „Ἐμοὶ μῆτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μῆτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε Φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον· ἐν-
 τειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποίειν
 ἐπιτελέα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἐστέλλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sam* i tunc imperium tenebat *Macandrius*,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γινέσθαι, οὐκ
 ἐξέγινετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλβη ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἐποίησε τοιαῦτα. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βασιλὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμνος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστυῶν, ἔλεξε τὰς
 „Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σιγήπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἣ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γὰρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτοῦ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ εἰς μέσση 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nuno
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προωγατέω. Τούτων
 „δὲ μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεινυτῶ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Πολυκράτειος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς ταῦτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῶ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμεν,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθῃμι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 στας εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεθρὸς· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείριστας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὐνόμα 143
 ᾧ Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὥς, εἰ
 μετήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Macandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer hamo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero *Macandrius*, se-
 eum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσαν, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὲ ἐδεδέατο· Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δέ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάργητος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρῆγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἴκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσαι
 ἐκ τῆς νήσου. κατανέσαντος δ' ἐπὶ τούτοισι Ὀτάνεω 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restitutori, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

271, 4.

καὶ σπεισάμενον, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκάτετο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρη-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκίλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτὸν. ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δε· „Εμὲ μὲν, ὃ κακίστε ἀνδρῶν, εὐὸντα σεωντοῦ ἀδελ-
 „φεὸν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat Maeandrius ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine Cha-
 rilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospe-
 ctans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, Maeandrius vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

„τε σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι;
 „οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὥς δόξαι τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν περιέσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο- 5
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἐμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος, ὥς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρατέσθαι ἐμελλον τοῖσι Σαμίοις· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuisset.
 Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

- 10 δῶς τε ἑαυτῶ ἀσφαλέα ἔκδυσιν εἰῶσαν ἐκ τῆς νῆσον
τότε, ἑπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ οἱ κρυπτὴ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα
συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
σῶν τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐπαίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπέβοήθει· πιεζέμενοι δὲ αἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ᾽ 147
νῆς δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεποκ-
θότας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μῆτε ἀνδρα-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθῆα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Macandrius
Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
ctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas
educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
mitteret, dederat, ne Samiorum quicquam vel oc-

Συλοσῶντι· τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκειον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν; καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίηε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χρύσεια προθεῖτο,
 οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν 5
 χρόνον τούτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῳ ἐν λό-
 γοις ἑὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προηγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώυμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτῶν ἀποφέρε-

*cideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βας ἐπὶ
τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
μὴ ἀναπέισῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινα Σπαρτιητέων,
κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὐῶσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
νης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
δ νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum bis aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaë, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrupat*. Qua re audita, ephori per præconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero *Samum*, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat pro-
fectus, *Babylonii* a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἑπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιεῦν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδ'· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκα-
 στος μὴν προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ
 οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μὴν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφῶν τὸν σῖτον ἀνασιμῶσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκει, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

ribus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septem viri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffo-
 carunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

274, 92.

καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἐπτα δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διελθλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖός τε, ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοὶ πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισί τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφείας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφείας οἷς τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τῷδε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίῃ ἔτεκε. ὡς δέ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζῶπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ περ ἡμιόνοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν Φή-
 μιν Ζωπύρῳ ἐδόκεε αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλῶν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκείνῳ τε εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίο-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμος εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ αἰς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodigi-
 um: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quum mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

8 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λαβᾷται λῶβην ἀνή-
 κεστον· ἀποταμῶν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεικε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ ἔρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὧν ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμέ δὴ ὧδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc facinus esset futurum: nam apud Persas praeclare gestae maximis honoribus rependuntur. Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in potestatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilasset, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quippe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ, flagellis item laceratus, regem adiit. (155.) *Darius*, ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravissime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de caussa?* Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu, qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,*

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν· δεινόν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελαῶν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο· „ὦ σχετλιάτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχί-
 „στῷ οὐνομα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεαυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεαυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεα
 „τὰ ἐμελλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμεωυτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δείσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὥς ἔχω,
 „αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

- „ ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ ἐς δεκάτην ἡμέραν, τῆς σεωυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 „ δεμῆς ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τὰς
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „ τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύ-
 „ λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους· ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἑὴν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „ κελεύειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „ δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμὲο μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, due
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτραίφονται
 „ἐμοὶ Βαβυλωνίαι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρέφο-
 μενος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ- 5
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτεν δέομενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό-
 ρευσε, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ ταῖς
 κοινὰς τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κά-
 τοικτιζέτο, Φᾶς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθεε
 ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσάμην οἱ 10
 ἀπανιστάμεναι τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave causâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit; et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 inflixerat) *esse passum, eo quod illi suasisset abdu-*

νετο τῆς αλώσεως. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνίαι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γάρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λαβησάμενος, καταπροΐξεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλωνίαι ὀρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ρίνος τε καὶ ὠτῶν
 ἐστερημένον, μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεῖα, καὶ σφι ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπτεσθαι ἐτόιμοι ἔσαν τῶν εἶετο σφείων.
 εἶετο δὲ στρατῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτῶν τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίηε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*ere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decima die, educto Babyloniorum*

ἐντεταίλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλωνιοὶ τοῖσι ἔπειτα τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενοι ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές ἔοντες, πᾶν δὴ ἐτοι-
 μοὶ ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλα-
 νιοὶ, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποικυμένον πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare, in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, interiecto dierum numero de quo convenerat, iterum selectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam factum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus* celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito dierum numero, in locum constitutum copias eduxit, et circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re gesta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et impetii summa et muri custodia eidem permissa est. (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

878, 12.

ἔξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λωμένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιθὲν,
 οὗτοι ἔφωγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφῶν
 τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

*rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
 consensu muro repellere oppugnantem Darii exer-
 citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissiâ et Be-
 hidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
 qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
 confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
 manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
 lexerunt.*

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit;
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhæc ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babyloni-*

ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένηται
 ὑπογίγηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδ' ἀποίησε· τὰς γὰρ
 ἑωυτῶν, ὥς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιοίκισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσω, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῶνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἡξίωσε καὶ ἑωυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὥς βού-
 λοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐύσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initâ Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritis est quam *Zopyrus*, uno *Cyro* excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylonea*

ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεισθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσεν
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ'.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἑλασις. Ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) C A P T A Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, incursione facta in Medicam terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 10 ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τίοντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφόιτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ᾧδε· ἐπεὰν
 Φουσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφερεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmericos, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excae-
 cant *Scythae*, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα,
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσεόντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 Φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὖθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἠγεῦνται
 εἶναι τιμωτέρων· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. πιστίζαντες. *Alii πιστήσαντες.*

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 eaussa se facere aiunt, quod venae equarum. ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, cum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιῶ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τάδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκεῖ αἰχμας μὲν καὶ τόξα
 15 „μετιῶναι λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἵεναι ἄσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὤρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μαστιγὰς
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δού-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένουσιν.“ Ταῦ-4

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdium nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐπαίευν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέοντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατήλθον τρόπῳ 5
τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφετέρων· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε· ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐούση ἐρήμῳ, τῷ οὐνό-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργιταίου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita Scy-
thae, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eiecti,
suam in terram isto modo redire: eâque caussâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια
 ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
 λην, πεσέειν εἰς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπάλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτῷ
 ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώ-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μὴν ἐκεῖνον κομίσαι εἰς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγόντας, τὴν βα-
 σιληήν πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ 6
 Λειποξάϊος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθῶν, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατιάροι τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 8 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλεῖς, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλεῖς *vett. libri omnes.* τοῦ βασιλῆος *edd. re-*
cent. ex coniect. τοὺς βασιληῖους *coni. Wess.*

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἱππωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτι α
 δὲ σφι, ἐπεὶ τε γεγονάσι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι
 ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου
 διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσ-
 αῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ 5
 βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλα-
 σκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν
 χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗ-
 τος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διεναντίζειν· δίδοσθαι δὲ
 οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μίῃ περιέλῃσιν αὐ- 10
 τός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύτης μεγάλης, τριφασίας τὰς
 βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [*sive* Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxaïn* filiis suis constituisse;

Κολάζαιν· καὶ τούτων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσειν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσατέρω οὔτε ὄρᾶν, οὔτε διεξίεναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλεόν, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληρόντα τὴν οὔην.

Σκύβαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νεω βοῦς, ἀπικέσθαι εἰς γῆν ταύτην εἰσῆσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύβαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἑρύ-
θραιαν ἡσον, τὴν πρὸς Γηδείροις τοῖσι ἔξω Ἡρακληῶν
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολείων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sitae sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam *Erytheam* Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαι ῥέειν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν
 ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Ὡς δ' ἐγεθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, διζῆσθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἄντρῳ μίξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἑνερθεν, ὄφις. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαί μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 νωμένας· τὴν δὲ Φάναι, ἑαυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώ-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284. 29.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ, κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δέ, ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένους
 15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρέσχεες,
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὶ
 „γένωνται τρόφιοι, ὅ τι χρεὶ ποίειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „αὐτοῦ κατοικίζω, χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεύ-
 „σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρᾷς αὐτέων τόδε
 „τὸ τόξον ὧδε διατενόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
 hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
 Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram*

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χάρις
 „οἰκήτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χάρις. καὶ ταῦ-
 „τα ποιεῦσα, αὐτὴ τε εὐφρανεαί, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλῆα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἅκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσεῖν· δίδοντα δὲ, ἀπαλλάσσεισθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι αὐ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτῶν· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χάρις, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
 egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrâ exco-*

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ καὶ τῶν αἰ-
 τέων Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθει τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλῆας γινομένους Σκυθίων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
 ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκούντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὥδε, τῷ μάλιστα 12
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκούντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετῶν, οἶχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξει ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τῇ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίαν. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθίων, βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque Scythia, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Scythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
 Massagetis, trajecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae te-
 nent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythis, quum
 deliberarent, utpote ingente irridente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλέων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὥς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς θεό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλέων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ἔβλεπεν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὥς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ'

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiozem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent frui, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἐωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
ταμὸν Τύρην· καὶ σφεων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι
Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
νῦν ἐστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια· τείχεα, ἐστι
δὲ Πορθμήια Κιμμέρια· ἐστι δὲ καὶ χώρα οὖνομα Κιμ-
μερίη· ἐστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
Σινώπῃ πόλις Ἑλλάς οἰκισται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
τὴν Μηδικήν, αἰμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
crum; quibus sepultis, plebem terrā excessisse; super-
venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
(12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἑσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 ἘΦη δὲ Ἀριστεύς ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φαιβόλαμπτος γενόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μονοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμμερίους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυθίων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος 10
- 14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, Caustrobii filius, Proconnesius, in epico carmine ait, Phoebi instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super Issedonibus vero habitare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis Hyperboreis, initio facto ab Arimaspis, bellum constanter inferre finitimis: et ab Arimaspis quidem sedibus suis pelli Issedonas, ab Issedonibus vero Scythas; Cimmericos vero, ad australe mare habitantes, pressos a Scythis, terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac regione convenit cum Scythis. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὺν γὰρ λέγουσι, ἔάντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδέεσθαι, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἷχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκέδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 νέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχῆν τε αἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον
 παρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρεσημένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνηῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristaeae, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisset, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
mortuum esse Aristeam; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum

τα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φανέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλέεται ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοις, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐρισκον. Μεταποντινοὶ Φασι, αὐτὸν Ἀριστέην, Φανέντα
 5 σφι εἰς τὴν χώραν, κελεύσαι βαμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσασθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μύθοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοις. Alii διηκοσίοις, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum conferendo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse Apollinem; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

10 χάριν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεισθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε
 δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν εἰπὼντα
 ταῦτα, ἀθανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι,
 ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ
 φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον
 συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
 ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἴστηκε ἀνδρίας ἐπανυμῖν ἔχων Ἀρι-
 στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ρεξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἰστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἵδρται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρησθαι.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδαίς οἶδε ἀτρικὲς ὅτι τὸ κατ' ὑπερθεῖ ἴσθι. οὐδεὶς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φασμένου, δύναμαι πυθί-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

*edmitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
 retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Ajunt
 autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
 rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
 ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
 spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.
 Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
 data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
 Aristae statuum vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
 tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
 Sed haec de Aristea hactenus dicta sunt.*

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere
 institui, quid sit superne ulterius, nemo adcurate no-
 vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse
 affirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ οὗτος προσατέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φᾶς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενιτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίης, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἔον-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλαζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτά Σκυθήσι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπεῖρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ σκόρο-
 δα καὶ Φακούς· καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζῶνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇσι σπεῖρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆπον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐρῆ-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
σθέneos. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθέneα, ἀπὸ θαλάσσης 18
πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνω οἰκέουσι
Σκυθαὶ γεωργοὶ, τοὺς Ἕλληες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
Ἵπανι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὖ-
5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι γὰρ οἱ γεωργοὶ Σκυθαὶ νέ-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὀνόματι κεῖται Παντικάπης·
τὸ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, πλὴν ἀνὰ τὸν Βορυσθέneα
ἡμερέων ἑνδεκά. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι
10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ ταύτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant : a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

- κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δέν, οὔτε ἀρούντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Ὑλαίης· οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν· 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε Τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γενόμενοι ᾠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαίη-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρηνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptā *Hylaeā*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhū* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhū* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατ' ὑπερθε
20 πρὸς βορρῇν ἀνεμὸν τῶν βασιληϊῶν Σκυθῶν οἰκέουσι
Μελαύχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
λαυχλαίνων δὲ τὸ κατ' ὑπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' 21
ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματίων ἐστὶ οὗ ἐκ
τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
τὸ πρὸς βορρῇν ἀνεμὸν, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
6 σαν εὐῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δεινῶν.
ὑπεροικέουσι δὲ ταυτέων, δευτέρην λαξὴν ἔχοντες, Βου-
δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλη πανταίῃ. Βου- 22
δίνων δὲ κατ' ὑπερθε πρὸς βορρῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
κλώνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἀνεμὸν, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanais* fluvium non amplius Scythica
terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thysagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ Θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι ὄνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 Θήρης ζῶντες τρώπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπιδῇ
 τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δένδρεου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξελθόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e-
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythiis* defecerunt, et haec in-
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

290, 43.

5 τῆς τρηχέως χῶρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπάρειαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἀνδρῶν καὶ λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἔν-
 10 τες ἑσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δέν-
 10 δρέων. παντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγαθος δὲ κατὰ συκίην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖν κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὶ τὴν γένηται
 πίπον, σακκέουσι ἱματίοις· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 15 χυὸ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γαλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγῆς πα-
 λαβάς συντιθέασι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γὰρ
 σφι οὐ παλλὰ ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τῶν εἰσὶ. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικήκει· τὸν μὲν

radices altorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pasua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tēgmine ex

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλον στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδεὶς ἀδ-
 κέει ἀνθρώπων· ἱοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρτίον
 ὄπλον ἐκτέεται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων κατάφυγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὰ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἐπτὰ
 25 ἐρμηνέων καὶ δι' ἐπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana cootili; aestate vero; absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Idem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terrarum; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra *calvos* illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδὲς αἰτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὐρεα γὰρ ὑψη-
 λα ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδὲς σφρα ὑπερβαίνει. αἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηναν καθιέ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 10 Ἰσσηδόνων οἰκούμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἀπὸ μόν, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων. Νῦν 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοῦσίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, αἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρᾶβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκαμένου
 τετνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam præalti præruptique montes, quos
 nemo transscendit, præcludunt iter. Narrant, autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quæ
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quæ vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiusdam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέσθαι. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φιλεῖσάντες καὶ
ἐκκαθάρσαντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλ-
ματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέου-
τες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ περ οἱ Ἕλληνες 10
τὰ γενέσθαι. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι·
ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώ-
σκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ἑπέρθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ
λέγοντες, τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυ-
σοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ
παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλ-
λοι νομοίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5
μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκυθαί, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput
vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro
sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia
peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quem-
admodum Graeci diem, quo defunctus est pater, fe-
stum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse
dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris
potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos
sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi ho-*
mines quos dixi unoculos, et Grypas auri custodes:
et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scy-
thae, nosque alii a Scythiis accepimus, et nominamus
scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae
unum nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Uni-
versa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

Θεῖσα πᾶσα χάρις οὕτω δὴ τί ἐστὶ· ἔνθα τοὺς μὲν οἰκτὰ
 τῶν μνηῶν ἀφόρητος αἶς γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πηγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τᾶφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπιλαύνουσι πέτρῃ ἐς τοὺς Σινδούς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς οἰκτὰ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἑὸν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιπούς τέσσαρας ψύχρα αὐτῷ ἐστί. Κεχώριστας
 δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γνωμένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τῇ μὲν ὠραίῃ οὐκ
 ὕει λόγον ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἥμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηρικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεές· ἢ δὲ χειμῶτος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγεύονται, morantur, ed. Borh.

rigida premitur *hyeme*, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustis in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii* verno
 tempore *intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive

γένηται, ὡς τέρας νερόμισται θαυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ ἡν σεισμὸς γένηται ἢν τε θέρεος ἢν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νερόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι. Φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἑσπεῖες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον- 29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κέλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον ᾧδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρα τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα 30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δὲ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίζητο,)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de caussâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyssea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non nascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρα οὐ δυνάταται γίνεσθαι ἡμί-
νοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χόρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου Φανε-
5 ροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης
τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὰν προσίῃ ἡ ὥρη
κυύσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώ-
ρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσῃ
τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπει-
τα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερόων, τῶν 31
Σκύβαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τουτέων
εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου,
οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ
5 κατ' ὑπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ
τοῦ Θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη ἂν
ὅστις ἀγχιόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, εἶδε τὸ λέ-
γω. εἴκει γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

*mulis nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla
adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione
quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum ad-
est tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas
agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt:
deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.)
Quod vero ad plumas adtinet, quibus plenum esse
aërem Scythæ dicunt, ob eamque causam in ulte-
riora nec prospectum nec transitum patere, de
his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc
(quam commemoravi) terram constanter nix cadit;
minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est,
quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem
cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim
nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis.*

τοῦτον, εἶντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορῇν ἐστὶ
τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.

Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι οὐ-
δὲν ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μουνοΦ-
θάλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὅμηρῳ ἐν Ἐπιγόνιοις,
εἰ δὴ τῶ ἐόντι γέ Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπια ἐποίησε.

- 33 Πολλῶν δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτίων Δῆλιοι λέγουσι,
Φάμενοι ἰρὰ ἐνδοδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrarent, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticæo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
 5 στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτω ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μί-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλὴς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀσπῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen *Delii* aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-

τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας ἐς τοὺς οὖρους τὰ ἱρά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, κελεύοντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτοὺς τούτοισι ἱροῖσι τόδε παιεύμενον
προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇῃ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίσσας

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ causâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

5 αἱ, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἔς
τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός· ἐπιτέφουκε δὲ
οἱ ἐλαίῃ·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινα
εἰλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργην 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ ὠκυπέτου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἀργην τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributī ferendi caussa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

- Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαβόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζον-
τάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλ-
λους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν,
τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15
μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν Θήκην
τῆς Ὠπιός τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομέ-
νην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπίσθε τοῦ Ἀρτεμισίου,
πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστυτηρίου.
- 36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ
Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέ-
γω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν
γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄν-
θρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edo-
ctos Insulanos et Ionas Opin et Argen carmine
celebrare, nomen illarum invoeantes, stipemque eis-
dem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum
veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae
Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara cre-
matis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem
illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem
versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque
haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de
Abaride fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibe-
tur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per
universam terram circumvexerit, nihil cibi capien-
tem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines,
fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum
multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
 ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανὸν τε ρέοντα γράφουσι
 πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεύντων ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ
 10 ἐγὼ δηλώσω μέγαλός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τίς
 ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
 νοτὶν θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλομένην. τούτων δ'
 ὑπεροικέουσι πρὸς βορέω ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δὲ,
 Σάσπειρες· Σασπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
 5 τὴν βορήϊν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ.
 ταῦτα τέσσερα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
 σαν. Ἐνθεῦτέν δὲ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διΦάσαιαι 38

XXXVI. 10. ποιεύτων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
 coniect. adiecti.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
 ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
 ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
 velut ex tornio; et Asiam aequalem faciunt Europae.
 Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
 utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
 sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
 pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
 temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
 spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
 tinentes, in quod Phasis fluvius influit. Hi quatuor
 populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
 Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκη κει-
 μένου, τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἢ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) ἐς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀραβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' ἀντίης ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hëllespontum, usque ad Troi-
 eum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicen sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρος
 πλατὺς καὶ πολλὸς ἐστὶ· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
 διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συ-
 10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ
 ἐν τῇ ἐθνεά ἐστι τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
 τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
 τύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπειρέων, καὶ
 Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥελιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
 θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορέῳ δὲ
 5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὺς ποταμὸς,
 ῥέων πρὸς ἥελιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
 ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
 ἑῶ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
 μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
 nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
 neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyp-
 tum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
 tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
 ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
 et Medos Saspis et Colchos versus orientem so-
 lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
 die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
 Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
 orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitat Asia:
 quae inde versus orientem spectant, deserta regio
 est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
 ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νῦν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰς ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑαυτὴν, εὐῶσα περιήρυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius attinet, ne licet
 quidem collationem instituire. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
 rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήων στήλεων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορήνην θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι.
 Ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νατὴν θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες ἂν σπύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινώατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον
 θερίσαντες δ' αὖ τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἑτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλείας στήλας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιατὰ,
 ἄλλω δὲ δὴ τῶ, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχοι εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδονίαι εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuiquam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ πε-
 ρέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθεὶς· ἀλλὰ
 θεΐσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε
 ὀπίσω, αὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο
 παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην
 ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ
 Σατάσπης, εἰῶσα Δαρείου ἀδελφεή, παραιτήσατο,
 Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐπαῖνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλέειν, ἐς ὃ ἂν ἀπί-
 κηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγ-
 χωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπι-
 κόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας
 παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλεΐας στήλας. διακ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Li-
 byam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius,
 de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Li-
 byam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum
 longitudine itineris, tum solitudine territus, retro-
 gressus est, neque laborem implevit a matre sibi in-
 iunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti
 Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a
 Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror
 Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se
 poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei
 necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea
 circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.*
 Quam in conditionem postquam Xerxes consensit,
 Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyp-
 tiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

299, 8.

πλώσας δὲ, καὶ κάρμινος τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ οὐνόματι Σολοίς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν παλλεῖσι μῆνεσι, ἐπὶ
 20 τῷ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε Φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικῇ διαχοιμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοιάτο τῇ νηϊ, Φεύγεσκον πρὸς
 25 τὰ οὐρα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικίαν αὐ-
 τῶν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλώσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τόδε ἔλεγε· τὸ πλεῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐστι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθεῖα, αὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse *staturâ* minutos, *veste e palmae foliis*
utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: *navem non po-*
tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἀέθλον, ἀνέσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. ταύ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ τατέσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὐ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκιδδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ- 5
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὀρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέριν πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinâ poe-
nâ adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvijs, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense eum

- 10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χρόνον, ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα παρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45 Φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορῇν, εἰ περιέρχεται ἐστὶ μήκει δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτεν μὴ εὐόση γῇ οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμῆϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoenices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam circumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae, praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reliqua cognita sunt; compertumque est, Asiam similia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem a nemine plane cognita est; neque compertum habemus an aut ab oriente aut a septemtrione circumflua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nominibus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis, terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius, et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κόττος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιήρπυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θεόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνόνυμος, ὥσπερ αἱ ἑτέραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Macoticum ponunt, et Cimmericia Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promethei.
 At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

301, 67.

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶναι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἣ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίαν. Ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτίων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρείος, χωρίων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων σαφέστατα
πάντων ἐξεύρεται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρεται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si *Scythicam* gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc *Anacharsin*. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερείοι ἐόντες, πάντες ἕωςι ἱπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐσσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἑόντων σφι
 συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ εὐῶσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστὶ ποταμοί τε δι' αὐτῆς ρέουσιν
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ δια- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπανίς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro vicitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et Ger-

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικαίης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Ταναῖς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἴστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτῷ ῥεῖ καὶ θερινὸς καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γὰρ τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θεῖς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεῖς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borth.

rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augent, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyreton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-
Herod. T. II. P. I. Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτιγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. 25
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστρον. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρυς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ οὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσσω
 σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὃ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ὄντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι *corrigit vir doctus*, fluvii non
 magni. 4. 7. Σκίος. Alii Κῖος vel Κίος. Forsan Ἠσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Sciüs* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
ρης Ὀμβρικών, Κάρπις ποταμός, καὶ ἄλλος Ἀλπις
ποταμός, πρὸς βορρῇν ρέοντες ἄνεμον, καὶ αὐτοὶ ἐκδι-
15 δοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς
Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, 50
καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ
γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γέ ἐν
πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πληθεῖ ἀποκρατεῖ· ἐς
5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμὴ ἐσδι-
δοῦσα, ἐς πληθὸς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
ἐν τε θέρει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιοῦνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septentrionem
fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
quos recensui, fluviiis, aliisque praeterea multis,
aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ Φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δέ 10 πάντα χρεῖται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, εὐῶσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσω δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὃ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτω τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ πρὸς τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augment fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyemē; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par apprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὁρμαῖται, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοίκηται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὁρμαῖται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν πέριξ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τῇ ὀρθῶς, μῆτηρ Ἵπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἔτι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοῖ γὰρ εἰς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εἰῶσα πικρὴ,
 ἣ μεγάλῃ σμικρὴ εἰῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, ἐόντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὐροῖσι χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθῶν καὶ Ἀλαζώ-
 νων· ὄνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χωρῷ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igi-
 tur ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fuit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fuit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

θιστὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανὶς κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὃς ἐστὶ μέγιστός τε μετὰ Ἰστρὸν τούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, αὐτὶ μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους· πίνεσθαι τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· παῖη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius interval- lum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum sit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυτάτη· ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματι
 πηγύνονται ἀπλετοὶ κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρριου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὔτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς τὸν
 25 ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξύ τῶν ποταμῶν τουτῶν ἐόν

LIII. 16. *τεσσεράκοντα. τεσσερῶνκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex coniect.*

eius sal concrescit sponte; et oete ibi prae-
 bant ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale condiun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 eorum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem laeum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειω ἄκρῃ καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Δήμητρος ἐκιδρύται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοικῆνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ ὀνόματι Παντικᾶπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορρᾶν τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξύ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένους νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκυθαί· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην· παραμετρίσμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει 5
55 συμμίσγεται. Ἑκτὸς δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὀρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέρχων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλεῖον κα-
56 λεόμενον Δρόμον. Ἑβδόμος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylacam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylacam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

306, 15.

ρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τος, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθῶν· ἐκ-
διδόι δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὀγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδόι δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην
Μαιῶτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληῖους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναιὶν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἐστι ἐπιχλωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἰδμεν·
5 ἀναιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacýrin.
(57.) Octavus fluvius *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maeotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰδε σφι διακέεται. Θεοὺς μὲν μόνους τούτους ἱλάσκονται. Ἰστίην μὲν μάλιστα ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νομίσκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλῆιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται δὲ Σκυθιστί, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα, κατὰ γνώμην γε τὴν ἑμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν, 60 πλὴν Ἀρσῆ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abundant Scythae, caeterum *institutis utuntur huiusmodi*. Deos solos placant hosce: Vestam quidem maxime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem, et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos igitur universi colunt Scythae: Regii vero qui vocantur Scythae Neptuno etiam sacra faciunt. Nominatur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*; Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Papaeus* vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosyrus*; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Thamimasadas*. Statuas vero et aras et templa erigere non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt. (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

308, 44.

ὧδε. τὸ μὲν ἱεῖον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήκος ἑστώς,
 5 σπᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στροφου, καταβάλλει μω-
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱεῖου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θυή-
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὧδε 61
 σφίς ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱεῖα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχωσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίους κρητῆρας προσηκέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumilicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbiis crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἵψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρήϊων. ἦν δὲ μὴ σφι
 παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρήϊων ἐσ-
 βάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδωρ,
 ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεταὶ κάλλιστα· αἱ δὲ 10
 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν
 ὀστέων. καὶ οὕτω βούς τε ἑαυτὸν ἐξείπει, καὶ τᾶλλα
 ἱρήϊα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὰν δὲ εἵψηται τὰ κρέα, ὁ θύ-
 σας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος,
 ρίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15
 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ
 ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρηί ᾧδε. Κατὰ νομοὺς
 ἕκαστοισι τῶν ἀρχαίων ἐσίδρυται σφι Ἀρης ἱερὸν τοῖον-
 δε. Φρυγῶν Φάκελοι συννεύεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant:
 quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes
 in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent,
 atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ar-
 dent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossi-
 bus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus,
 se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is
 qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis au-
 spicatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et
 alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacri-
 ficiant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in
 hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo
 loco convenire solent magistratus, ibi *Martis tem-*
plum erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmento-
 rum fascēs, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

- 5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνος ἅπεδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατὸν. ἕτερος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπινέουσι Φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
- 10 μῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἰδρύται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης τὸ ἀγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείουσιν προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι. Ὅσους δ'
- 15 αὖ τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκάτον ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῖω. ἐπειὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. Plures codd. σηκοῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

ἄγχος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκτεος. ἄνω 20
 μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν ποιεῦσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥερα ἱεῖσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἰσθίᾳ ἀπαλλάσ-
 σονται· χεὶρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25

63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστέασι. ὑστὶ δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.

64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακείμεται. Ἐπεὶ
 τὸν σκῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκυθῆς, τοῦ αἵμα-
 τος ἔμπιναι. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τοιούτων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήξης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον

mentorū tumultum portant, et super acinace effun-
 dunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec
 faciunt. Iugulatorum hominū dextros lacertos om-
 nes, cum manibus praecisos, in aërem proiciunt:
 et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
 que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
 (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suihus
 autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
 sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scythæ, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
enim capite, sit praedae particeps quam fecerunt;
non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῶδε περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκτείνει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς
 πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ἀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτεταί· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τεύτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
 στος οὗτος κίκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιῶσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξίας χέρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὀν-
 ξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιῶνται. δῆγμα δὲ ἀν-
 θράπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἢν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείκοντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ hovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dextras manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut;
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἡπῶν περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιῶσι τὰδε. ἀποπρίσας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει καὶ ἤν
 μὲν ἢ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὤμβροσιν μούνην περιτείνας,
 οὕτω χρᾶται ἢ δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὤμβροσιν πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτη-
 ρίῳ. ποιῶσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκίῳ, ἢ σφι διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἢ ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ζήνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν αὖ λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἰόντες οἰκίῳ πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὖ-
 66 τὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαδίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi
 adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
 eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque præ-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθῶν τοῖσι ἂν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάστα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχαντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδωσι ἰεῖνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπὶ τῶν Φακέλου ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιέσσουσιν
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἑκάστην ῥάβδον τθέντες, θισπί-
 8 ζουσι ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσιν τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρεις, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem sibi dedisse* aiunt *divinandi artem*.

Herod. T. II. P. I.

R

Φιλύρης ὦν Φλοιῷ μαντεύονται. ἔπεαν τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐω- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θῶν κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὔτοι ὥς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα ταῦδε, ὥς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνύ-
 ναι τότε, ἔπεαν τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὥς 15
 ἐπιόρκῃσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομέ-

Hi interiore tiliæ cortice vaticinantur. Tiliam trifaria-
 m scissam digitis suis implicat vates, rursusque
 solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat
 rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros præ-
 caeteris probatos, qui prædicto modo divinant: et
 dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem
 nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Mo-
 ris est autem apud Scythas, quando maximum inter-
 ponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares*
 iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse
 dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem
 arguunt vates, *per divinationem compertum esse*,
peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegrotare regem. Tum ille negat factum, contenditque
se non peierasse, et lamentatur. Quo inficiante,

15 νου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 πλῆσιους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσορέωντες
 εἰς τὴν μαντικὴν, καταδήσῃσι ἐπιτορκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χεῖρματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 20 τίες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάφεισι μάντιες, καὶ μάλα
 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἀνθρώπον ἀπολύσῃσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δὴτὰ αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὶ 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλῆσῃσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομῶσαντες, κατεργνῦσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιῖσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatū rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 rificant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπον τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τούτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὥδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχεάντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπτεσι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεῦμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι. 10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἑπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ
βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετραγώνον.
ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
σθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλήν κυπέρου κεκομμένου
καὶ θυμὴματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνῆσου,
συνεῖραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλ-
λο ἔθνος. οἱ δ' αὖ παραδέξονται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
10 ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῖοι Σκύβαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
τάμνονται, τρίχας περικεῖνται, βραχίονας περιτάμ-
νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
ἀριστερῆς χειρὸς οἴστους διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
ζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
15 τῶν ἄρχουσιν· οἱ δὲ σφι ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex Scytharum e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [sive aniso] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plastro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod regii Scythae: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plastro devehunt; et hi, ad quos illud*

Θον. ἔπειαν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἔπειαν θείωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτεί- 20 νοῦσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίᾳ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ Φιά- 25 λας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆ- 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὗτις ποιεῦσι τοῖονδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in Gerhis sunt, extremo eorum quibus imperant populo- rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein- de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer- nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in- ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias, et phialas aureas; argento enim et aere non utuntur. His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag- numque studium adhibent ut tumulum erigant quam maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex reliquis regis famulis (sunt autem hi Scythae indige-

τους· οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θερα-
 πεύουσι τοὺς ἀν' αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 νητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τούτων ὦν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πενήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὑπτίον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἑτέρα δύο,
 καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεια δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

- πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20
 ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἀκανθὰν ξύλον ὀρθὸν διελάσῃσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τὸρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25
 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τῷ τῷδε. σμησάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognatione proximi, plaustris impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt Scy-

Φαλας καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιῶσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
 20 ἑπεὶ ξύλα στήσωσι τρία εἰς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι εἰς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις Φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 74
 χύτητος καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτῃ· ταύτῃ
 δὲ πολλῶ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηϊκὲς μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιῶνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοῖη, λίνου ἢ
 καννάβιός ἐστι· ὃς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τὴν καννάβιδα, λίνεον
 δοκῇσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἑπεὶ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candescentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraeces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ τὸ δὲ θυμῷται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσιν,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασώ-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ ἔον, καταπλάσσουνται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσιν τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
 76 Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μὴ τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἡμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δούτερά αὐτὶς Σκύ-
λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλὴν
5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
λὴν, ἐκομίζετο εἰς ἡθεα τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ δι' Ἑλ-
λεσπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὅρτην κάρ-
τα μεγαλοπρεπέως, εὗξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀναχάρσις,
10 ἣν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς ποιεῦντας,
καὶ παννυχίδα στήσιν. ὡς δὲ ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθι-
κὴν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
15 εὐοῦσα δένδρεων παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
ὁ Ἀναχάρσις, τὴν ὅρτην πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebran-
tes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
charsis, *si salvus sospesque domum redisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα,
 ἐσήμνη τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἥν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὐ Φασί μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξενικοῖσι ἔθεσι διε-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέος πατρὸν, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scytha, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrsi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Sautius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἑλλήνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι εἰς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι
δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἔπραξε διὰ ξεινικά
τε νόμαια καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης·
ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχεωρῆς· τὸν ἡ μήτηρ αὐτῇ γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα εἰδίδασκε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hac
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πειθῆς μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα ἦν Ὀποιή. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποιή ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10 κος Ἀριπείθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεε τε τοιοῦτο· εὖτε αἰγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενείτων 15 ἀστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους,) ἐς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκληίσσειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsorum rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem patris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam delectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graecorum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio relicto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum. Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

317, 45.

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν· καὶ ἅλλα ἐχρᾶτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψειε μῆνα ἢ πλέον τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποίεε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενείῃ,
 καὶ γυναῖκα ἔγχευε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίῳ. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆσ-
 δε. ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχεῖῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φᾶσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενειτῶν τῇ πόλει οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολή, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythia eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris* cu-
 piverat *initiari*: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκῆ πάσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἴνεκα ἥσπον ἐπέτελεσε τὴν τελετὴν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γὰρ Φασι οἶκος εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστεισε τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῖν γὰρ καταγελαῖτε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἔπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυβέων οἱ προστεῶντες· καὶ αὐ- 20 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεϊτής, λαβὼν ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστεισε) διπρίστεισε ms. Arch. διεπρίστεισε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διδρήστεισε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat.* Absoluta initiatione, *Borysthenitarum* aliquis *Scythis* rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam.* Secuti sunt *Scytharum* proceres, quos *Borysthenita* clam in turrim deduxit,

πῶς· ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
μεγάλην ἐπαῖσαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαιον πάσῃ
τῇ στρατῇ τὰ ἴδιον. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε 80
ὁ Σκύλης εἰς ἡθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προσθησάμε-
νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ· ὁ δὲ,
5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
ἐποίετο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηί-
κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψεν, ἐπεμίψε Σιτάλ-
10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δεῖ
„ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
„φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
Deinde, postquam ad lares suos Scylas reversus est,
ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
quum ad Octamasaden, nuncium Sitalcas misit, qui ei
diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I. 8.

ἄνδρος τοῦτον, καὶ ἐγὼ αἰὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
 ὁ δὲ στρατῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ." Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῃ, πεφευγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανέει ταῦτα· ἐκδίδους
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλει δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοις ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδουσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πινέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφείας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
 des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
 pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc mer-
 cedem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro
 certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
 rum numero audiui sermones: aliis numerosam ad-
 modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
 vere nominatis *Scythis* quaeras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τούτωνδ' αὖ μόντοι ἀπέφαινον μοι
 5 εἰς ὅψιν. Ἔστι μεταξύ Βορυσθένεος τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὗνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος· τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπὸρρέον τὸν Ὑπανιν ἄποτον ποιεῖεν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῳ κέεται χαλκήϊον, μεγάλῃ καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanias ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε καὶ τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἑξ. τοῦτο ἂν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὗνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίαν, κλεονείν μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampraeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarac aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθῶν, κελεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῖνον ἀπὸ τοῦ οἰστοῦ κομίσαι· ὅς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπέιλεε. κο- 20 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
 82 Σκυθῶν ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρέξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρή-
 χεται, εἰρήσεται ἵχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνέον, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγας ἀπήχῃ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
 paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti-*
gium petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
 bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα
λέξων λόγον.

ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΜΕΝΟΤ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντας ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπερος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευῶν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεῖθῃ Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παῖδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἓνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλων
ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosphorum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψαν. ὁ μὲν δὲ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν· ἐλπίζων τοὺς υἱὰς στρατηγὴς ἀπολαλεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστιῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγόντες, αὐτοῦ ταύτη ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τι πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὥα ἔξωκτο ἡ γέφυρα, ἐνθῦτεν ἐσβαὲς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανίας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς· Ἕλληές Φασι εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθήειτο τὸν Πόντον, ἔόντα ἀξιοθέητον. πελαγίων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θυμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐαυτοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Bork.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, omnes se ei relicturum. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quas vocantur *insulae* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim milium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 30 γίγνεται τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσαρες στάδιοι· μήκος δὲ τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὲ ἐξευκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίου εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. Ἡ δὲ Προποντίς, εὐρὺσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, 86
 15 μήκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδόι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔοντα στειότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μήκος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδόι δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε. νηὺς ἐπίπαν μάλιστα κη κατανύει ἐν μακρομερίῃ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, 5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων ἑννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudinem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* vocatur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem. *Propontis* vero, quindecim stadia patens in latitudinem, et mille quadringenta in longitudinem, in *Hellespontum* influit; cuius latitudo septem stadia metitur, longitudo vero quadringenta stadia. Influit autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc modo. Navis longiori die navigans conficit plerumque orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies. Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae maxima longitudo huius maris) novem dierum octoque nocturnum navigatio; unde conflunt centum et unde-

γυνῶν τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμαϊδάντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλῆος·
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὗτω
 τέ μοι μεμετρεῖσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδῶσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῶ τέω ἐλάσσω ἑαυταῦ· ἡ Μαιωτὶς
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ ταῦ Πόντου.

87. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδήσαστο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμῶν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeo-*
tis palus vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*.

- 5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἤρχε. τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσται συνελέχθησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὁρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88 ἡσθεὶς τῇ σχεδῇ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, alteri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum omnium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes, qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia unā cum equitibus: naves autem collectae erant sexcentae. Columnas istas post id tempus Byzantii in urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assyriis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem ponte iunxit Darius*, ut mihi quidem coniectanti videtur, medius est inter Byzantium et templum quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius, architectum illius Mandroclem Samium donavit de his rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν
 τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προσδρῆ 5
 κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
 γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραϊον, ἐπιγράψας τάδε·
 Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλέης Ἡρῇ μνημόσυνον σχεδῆς·
 αὐτῷ μὲν στέφανον περιβείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.
 ταῦτα μὲν νῦν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
 ἐγένετο.

89. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε
 ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλέειν ἐς
 τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπείαν δὲ ἀπί-
 κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐμβαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
 γνύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
 τε καὶ Αἰολεὲς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
 ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
 praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
 omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
 iusmodi:

*Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles
 Iunoni dedicavit pontis monumentum;
 coronam sibi, Samiis gloriam comparans
 opere ex Regis mente perfecto.*

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
 iunxerat.

(89.) Dônato Mandrocle, *Darius* in Europam
 transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
 garent usque ad Istrum fluvium: classem enim ducē-

στρατὸς τὰς Κυανέας διακπλώσας, ἔπλεε ἰσθμὸς τοῦ Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλὸν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγυνε. Δαρείος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίην, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποτα- 90 μῶν ἀριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραὶ· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθω, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδιδοῖ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alli frigidi sunt, alli calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

- δὲ ὁ Τέαρος οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλιν. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' Αὐτάς ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὀρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influxit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ οὐνόμα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδυσσεῶν
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιόνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμέ-
κον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐμβαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών,
ἀπέλανε τὴν στρατὴν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλεῦμενοι δὲ Σκυρ-
5 μιάδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέ-
δοσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπό-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν. Θρηῖκων ἴοντες καὶ γεν-
ναῖότατοι καὶ δικαιοῖτατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fluit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce
instituit facere. Designans locum quemdam, iussit
ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-
teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod
quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum
tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset,
primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales*
praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-
ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
des habent, qui Scyrmiadae et Nipsaei nominantur,
sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti,
quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
simi. (94.) *Immortales* autem hi sese praedicant

τρέπον αὐτὲ ἀποθνήσκουσιν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε
τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐ-
τέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεν-
τετηρίδας δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφρων αὐτέων 5
ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
μενοι τῶν αὖ ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ
μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
τέωρον ῥιπτεῦσι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη
ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ Θεὸς δοκέει εἶναι. ἦν δὲ
μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὖ- 15
τεὶ Θρήκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύον-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
decedentes ad Zalmoxin deum ire; quem eum-
dem nonnulli Gebeleizin invocant. Quinto vero quo-
que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
nuncium mittunt ad Zalmoxin, mandata ei dantes
de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
ad Zalmoxin amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
illis propitius videtur esse Zalmoxis: sin non mo-
ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
pravum esse hominem; loco huius vero quem caus-
santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

5 τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἔοντα ἄν-
 10 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 γόρῃ τῷ Μνησάρχου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλεύ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἔοντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον δίαίταν τε Ἰάδα, καὶ ἤθεα βαβύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρῶτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut verò a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιέοντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίηε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαιον οἶκημα ἐποίηετο. ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἔτεα 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε, καὶ ἐπένθεον ὥς τεθνεῶτα·
 τετάσσω δὲ ἔτι ἐφάνη τοῖσι Θρηίκῃσι. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά Φασί μιν
 96 παῖσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λήν· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρειω. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque*
convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος,
χαίρειτω. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρωόμενοι, ὥς
ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκητο, καὶ ὁ περὶ αὐτῷ στρα- 97
τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπέ-
σθαι κατ' ἡπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατὸν.

5 Μελίτων δὲ τῶν Ἴωνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ ἀλευό-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρεῖν τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δείκνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀσπυρόμενον φανήσεται οὐδέν, οὔτε
„πόλις οἰκειομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἕα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi *ad Istrum Darius* cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem
suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*
Herod. T. II. P. I. T

„χώρην ἐστάναι, Φυλάκους αὐτῆς λυπαὶν τούτους, οἱ περ
 „μιν ἔζευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρῆξωμαν εὐρόντες
 „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν· ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 „ρεῖν δυναμέμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδεισά κω, μὴ ἐσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μάλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοί σφεας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι αἰλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑαυτοῦ εἶνεκεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἔψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.“ Κάρ-
 „τα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμεΐψατο τοῖσ-
 „δε· „Ἐεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἑμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντι χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui eum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τὰδε·
 „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „τόνδε, ποιεέτε τὰδε. ἐπεὰν με ἴδητε τάχιστα πορευό-
 „μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρο-
 „νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἢν δὲ ἐν τού-
 „τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν
 „αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, Φυ-
 „λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
 „καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ
 „μεγάλως χαριεῖσθε.“ Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 attinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nullâ interpositâ morâ in ulteriora perrexist.*

99. ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηάκη τὸ εἰς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδίδεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδόι εἰς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σηματοῦν τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας εἰς μέτροσιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ εἰς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνλιώτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γάρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐρανῶν εἰς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίαιτο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
 25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίαιτο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίαιτο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις
 εἴκει ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοῆς νέμονται, ταῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρας, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδίδοι ἐς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύ-
περθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκληΐεται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερῶν κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον
τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμε-
ρέων ὁδὸς· ἀπὸ Βορυσθένος τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιή- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
γαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυ-
θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμε-
ρησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν

Iudis Moeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanaim] superne
mediterranea versus disterminatur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthenē ad Maeotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων στα-
δίων· καὶ τὰ ὄρβια, τὰ ἐς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα,
ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γας τοσαύτη.

Οἱ ΔΕ Σκύβαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ οἶοί 102
τί· εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μού-
νοι, ἐπέμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλευόντο, ὥς στρα-
5 τοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τοιοισιὲ χρέωνται. Θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχ-
θέντας, τρέπῃ τοιῶδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῃ παίουσιν

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathysorum, et Neurorum, et Androphag-
orum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauroma-
tarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὴ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ 5
τοῦ κρημνοῦ διαθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρ-
ται τὸ ἰόν·) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ,
κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα
οὐκ ᾄδεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύ-
πτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι 10
αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πο-
λεμίου δὲ ἄνδρας, τοὺς ἂν χειρῶσονται, πηεῦσι τάδε·
ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται εἰς τὰ οἰκία·
ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς
οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15
πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης
ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήϊς τε καὶ πολέμου.
104 Ἀγᾶθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφό-
ροι τὰ μάλιστα. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio
deiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum tem-
plum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de
capite quidem consentiunt, corpus autem non de
praecipitio deici aiunt, sed terrâ condi. Deam au-
tem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt
Iphigeniam esse, Agamemnonis filiam. Hostibus,
quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fe-
cit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum,
praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra do-
mum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque,
hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere.
Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyr-
sae* lautissimi homines sunt, maximamque par-
tem aurum gestant, Cum mulieribus in commune con-

πειῦνται, ἵνα κασίγνητοὶ τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήσῃ
 ἔοντες πάντες, μήτε φθόῳ, μήτ' ἔχθρῃ χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμασι Θρηῖξι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενῇ δὲ μῇ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων.
 ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἢ χώραν ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 10 πλεῖντες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑωυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόντες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτερος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 15 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτὸς ὀπίσω ἐς ταῦτα κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

- λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμνύ-
 106 οῦσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ αἰγριότατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ Φε-
 ρέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίαν· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφάγουσι δὲ μούνοι τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα Φαρέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπανυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεώ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἑκάστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 6
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua verò utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

329, 63.

- ἀγάλασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηῶσι ξυλίοισι. καὶ
 τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοις· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ δίατα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἔοντες
 αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθειροτραγέουσι μού-
 νοι τῶν ταύτης· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι,
 οὐδὲ τὸ χρώμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφέων, πᾶσα ἐστὶ δασέη ἰδίῃσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
 τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iidem Baccho triennialia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsī, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 linguā, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva laevis est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρις 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγων-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχις αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρίων ἀκρίων.

- 110 Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ οὐνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶορ γὰρ καλέουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πάτα, κτείνειν·) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικῆσαντας τῇ ἐπὶ Θερμοδόντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυ-
νέατο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

330, 92.

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
 μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
 θέων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
 15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκεομένην. ἐν-
 τυχαῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν καὶ
 ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθέων.
 Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
 οὔτε γὰρ Φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
 ἀλλ' ἐν θώματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτάς
 εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν ἐούσας γυ-
 ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
 latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
 Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
 locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
 quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
 in habitata loca profectae, quod primam offenderunt
 equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
 Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero;
 quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
 gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
 rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
 ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
 rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
 tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
 liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

- πύρραις ἐς αὐτάς, πλήθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖ-
 και ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύσθαι πλησίον ἐκεῖ- 10
 νέων, καὶ παύειν τὰ περ αὐτῶν καὶ ἐκῆναι ποιεῶσι· ἦν δὲ
 αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφύγειν δέ·
 ἔπειαν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύσθαι. ταῦτα ἐβουλευσάντα οἱ Σκυῖται, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θήντες δὲ οἱ νεκρίσκοι, ἐπαύειν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' αὐδεμῇ δηλήσει ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρω τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεκρίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶον τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμεναι. Ἐποίησαν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniecere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 executi. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo,

δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο
σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλ-
ληλέων, ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
5 οἱ Σκύθαι, ἐποίηον τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τις μουνωθεισέων
τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
θέετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
ρην ἄξιν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον
αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
εὗρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνί-
15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cieu-

114 λοιπαὶ τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἰκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνέατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν αἰ- 5
λήλαν, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,, πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,, εἰς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
,, καὶ οὐδαμείας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμέ-
,, τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ
,, κείνοις ἐστὶ. ἡμεῖς μὲν τοξενούμεν τε καὶ αἰκοντίζομεν,
,, καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,, αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιῆσιν, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰοῦ-
 „σαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τὰδε· „Ἡμέας ἔχει Φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησάμενας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τὰδε ποίετε ἅμα ἡμῖν· Φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustriis sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*

*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-
 Herod. T. II. P. I.*

306 HERODOTI HISTOR. IV.

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουσιν πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἀνεμὸν. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοίκεται, οἰκῆσαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρεώνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολαικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὥδε σφι
 διακίεταί· οὐ γαμέεταί παρθένοιο οὐδεμὴ, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

τολεμίων ἀνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τε-
 ευτώσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
 ον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα- 118
 ραρχὰς ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγε-
 λισταί ἐλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
 ἡπειρῶ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
 ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
 ἡπειρον· διαβάς δὲ, καὶ καταστρεφόμενος Θρη-
 γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ ταῦτε
 ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Τμεῖς ὧν μηδὲν τρῶ-
 ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιῶδτε ἡμέας δια-
 10 „ταρύντας· ἀλλὰ ταῦτ' οὐ νοήσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν
 „ἐπίοντα. οὐκ ὧν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
 „νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογή-

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
 quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
 satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
 pulorum congregatos reges ubi venire *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
 in altera continente omnia armis suis subiecisset,
 ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
 tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
 ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam
 sub potestatem redigat: *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
endenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων
 „τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τήν-
 „δε τὴν ἥπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐαυτῷ Θρή- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελιομένων, ἰβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λαύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
σφεων ἐσχίσθησαν αἱ γυνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τὸ αὐτὸ γε-
5 νόμειοι, ὑπεδέκοντο Σκύθησι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγα-
θυστος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
λαγχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
„Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
„σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς
„ὑπακούσαντες, τὸ αὐτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
„ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
„ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
„ρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφεας αὐτὸς Θεὸς ἐγείρει,
15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges qui ex praedictis populis convenerant. Divisae autem fuerunt eorum sententiae: nam Gelonus quidem, et Budinus, et Sauromata, idem sentientes, opem ferendam *Scythis* receperunt; Agathysus vero, et Neurus, et Androphagus, et Melanchlaenorum Tauro-
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique fecissetis initium, recte utique videremini precari quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis, et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis permisit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo excitati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc*

„κῆσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἦπειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φαντος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξιώντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παρεξίονεν αὐτοῖ, καὶ τὰς κρήνας συγχροῦν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πιστώμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriâ ullâ adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriâ illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythae* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τούτῳ τράπηται ὁ Πέρσης, ἰβὺ Τα-
10 νάιδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγου-
τας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη
ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἥρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταῦτό,
καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰβὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
primum recta versus eorum ditionem recipere sese
debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
belli subire, inviti bellare cogerentur:) deinde vero

300 HERODOTI HISTOR. IV.

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγυ-
νοπρὸς ὤπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑστε-
ρέων ἀκροσιν.

110 Σαυροματίων δὲ περὶ αὗδε λέγεται. "Οτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχίσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλεῖουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶορ γὰρ καλεῖουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πάτα, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυ-
νέατο ζωγεῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῆ-
 μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰς γῆς τῆς Σκυ-
 θέων τῶν ἐλευθέρων. ἐμβαῦτα ἀποβάσαι ἀπὸ τῶν
 15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκεομένην. ἐν-
 τυχεῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρασαν· καὶ
 ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθέων.
 Οἱ δὲ Σκύβαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
 οὔτε γὰρ Φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
 ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτάς
 εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 ἐκράτησαν οἱ Σκύβαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν ἐούσας γυ-
 ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἐαυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent; nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
 latus quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
 Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
 locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
 quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
 in habitata loca profectae, quod primam offenderunt
 equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
 Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero;
 quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
 gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
 rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
 ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
 rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
 tem potiti mortuis; cognoverunt foeminas esse. De-
 liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

302 HERODOTI HISTOR. IV.

πέμψαι εἰς αὐτάς, πλήθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖ-
 ναι ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεῖ- 10
 νέων, καὶ ποιεῖν τὰ περ αὐτῶν καὶ ἐκεῖναι ποιεῶσι· ἢν δὲ
 αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφύγειν δέ·
 ἔπειαν δὲ παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐπαύον τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' αὐδεμῇ δηλῆσαι ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρει δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῆν ἐξων τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμεναι. Ἐποίησαν

* occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniiicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε ἐγίνοντο
σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρόσω δὲ ἀπ' ἀλ-
ληλέων, ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
5 οἱ Σκύθαι, ἐποίουν τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τις μουνωθεισέων
τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπω-
θέετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρῆσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον
αὐτὸς τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἤγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνί-
15 σκοι ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
cum socia sese expectantem. Id ubi compererunt
reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπάς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δέ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνέατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τὰδε οἱ ἄνδρες·
,, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὧν μηκέτι
,, πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,, εἰς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
,, καὶ οὐδαμείας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμέ-
,, τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῶν τε καὶ
,, κείνησ' ἐστὶ. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ αἰκοντίζομεν,
,, καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,, αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰοῦ-
 „σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 „σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρῆ' οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν· φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*

*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*

306 HERODOTI HISTOR. IV.

- „ναστώμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρεον πρὸς ἥλιον
 αἰνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοίκηται, οἰκισαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτᾶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τᾶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φωνὴ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολαικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξε-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι
 διακίεσται· οὐ γαμέσται παρθένοιο οὐδεμίῃ, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολέμιων ἀνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε εἰς τήν-
δε τὴν ἡπειρόν· διαβαὼς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρη-
κας, γέφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Τμεῖς ὧν μηδενὶ τρέ-
,,πῳ, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιῶδῃτε ἡμέας δια-
10 „Φθαρέντας· ἀλλὰ ταῦτ' οὐ νοήσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν
,,ἐπίοντα. οὐκ ὦν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
,,νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογή-

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venire *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam
sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
endenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένῳ, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάτῃ οὗ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χοῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπέχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τῆς
 „δε τὴν ἡπειρόν, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐαυτῷ Θρή- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἰβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
 σφεων ἐσχίσθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
 καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τὸ αὐτὸ γε-
 5 νόμενοι, ὑπέδεκοντο Σκύθησι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγα-
 θυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ ἈνδροΦάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τὰδὲ Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
 „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
 10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθά, καὶ ἡμεῖς
 „ὑπακούσαντες, τὸ αὐτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
 „ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
 „ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
 „ρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφεας αὐτὸς Θεὸς ἐγείρει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges qui ex praedictis populis convenerant. Divisae autem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem, et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem ferendam *Scythis* receperunt; *Agathyrsus* vero, et *Neurus*, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Taurorumque* reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique fecissetis initium, recte utique videremini precari quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis, et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis permisit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo excitati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc*

„κῆσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικέειν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρξῇ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἦκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰδυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξιώντες δέ, καὶ ὑπέξελαύνοντες, τὰ φρέα-
 τα, τὰ παρεξίοικεν αὐτοῖ, καὶ τὰς κρήνας συγχχοῦν, τὴν 5
 πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μὴν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πιστόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriâ ullâ adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriâ illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythae* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τούτῳ τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγου-
τας· ἀπελαύνοντάς τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη
ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταῦτό,
καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
primum recta versus eorum ditionem recipere sese
debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
belli subire, inviti bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκύθαι
 βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέιλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διατὰτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστρου, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem,
 si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
 Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων ἔβυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σινιέσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐσῆς χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχει, ἐκλελοιπότεν τῶν Βουδί-
 νων, καὶ κακηνωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρῶτον κα-
 τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν.

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
 runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἐοῦσα πλῆθος 10
 ἐπὶ τὰς ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 αἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὲ τὰ 5
 εἰρήπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διακόμενοι Σκυθαὶ περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. l.
 ed. Schaef.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus hominibus habitatum, supra Budinorum regionem, patetque in septem dierum iter. Super eo deserto habitant *Thyssagetae*: quorum ex terra quatuor exeunt magna flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in Maeotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: nomina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*, *Syrgis*. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oarum* stativa habuit: ac per id tempus octo magna castella munivit, paribus intervallis a se invicem distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecutus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὥς οὐκέτι ἐφ' αὐτὰ ζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
 10 ρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέτεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἥϊε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας Φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὥς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρησι τῇσι μοίρῃσι
 τῶν Σκυθέων· ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέ-
 ρης ὁδῷ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίεε ἐπ' αὐτῶν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπει-
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρῶτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὥς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. παραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὄρεόντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθῶν, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὖρων· προλέγοντες αἷς, εἰ πιθήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπίοντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σέων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrssos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 oblitî minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsiis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρείος ἱππέα παρὰ τὸν Σκυθέων βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ σύγγινώσκεις εἶναι ἥσων,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τῷ δρόμῳ, δεσπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθε εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέισας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scy-
tharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum*
rex Idanthyrsus haec respondit: *Ita mihi res habet,
Persa: equidem nullum umquam hominem me-
tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθια ποιεῖν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 5
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῖν οὔτε ἄστυα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δέισαντες μὴ
 „ἀλῶν ἢ καρῆ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δεοὶ πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „πύεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔόντες τάφοι πατρῷοι, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς·
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰσῆ, οὐ συμμίσχόμεν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότης δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θῶν βασίλειαν, μούρους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δῶ-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud, quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero quod non continuo pugnam tecum committam, id quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut vastentur, properemus pugnam vobiscum conserere. Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis patria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta disturbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro sepulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugnaturi: Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pugnam tecum non conseremus. Et haec quidem de pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos duco esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam, Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σοι πρέπει ἔλθειν· ἀντὶ δὲ ταῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θῶν ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ
Σαυροματῶν μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τού-
5 τοις, οἱ τὸν Ἴστρον ἐξευγμένον ἐφρούρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίεον τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν
10 Σκυθῶν· οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἱππῶται φεύγοντες ἐσέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytha-*
rum equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαραξάντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθήσι ἀντίζον, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμιόνον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὔδ' ἐστὶ ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμιόνος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων·
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξύ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὀρθὰ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe *vox asinorum, et mulorum species*. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertabantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

337, 90.

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρὸν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλέῳ χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιδευέες
έόντες, ἐποίουν τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
5 ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θεῶν βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βάτρα-
5 χον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res paucillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris *Persarum* [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

Herod. T. II. P. I.

X

ρα ἐπιφώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλασ-
 σέσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἰσι,
 γῶναι τὸ ἐβέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἑαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὥς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεύμενος· βᾶτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, 5
 ὥς τὴν ἑαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἢν μὴ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὡ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quaenam esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius
 e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, ὁ*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
„βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπῆδήσητε, οὐκ
„ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
„λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοίρη ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἰστρον Ἰῶσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὥς ἀπίκητο ἐπὶ τὴν γέ-
Φυραν, ἔλεγε τὰδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
5 „ἤκομεν Φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἐσακούειν. πυν-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγινωμένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρεην. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμέναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranæ in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persæ
interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad *Mæotidem* paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, hæc
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νυν, ὑπο-
δεξαμένων Ἴωνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην
ἐπύοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὥρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ 5
βοῇ χρεωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφείας τὸν λαγὸν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δά- 10
„ρων ὀρθῶς. ὡς ἂν οὕτως ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite.* Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et alias communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
punt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

- „ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ κομ-
 „ὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νύξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς τάλαιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδῆσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut alias facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

326 HERODOTI HISTOR. IV.

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἢ ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
 νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
 λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
 τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
 εἵνεκεν· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
 ποὶ ἀσθενεῖας μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
 τῆςδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
 ἐπιθήσασθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
 τόπεδόν τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πόμενοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
 τὴν ταχύστην ἐπέγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
 μαθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶν
 ἦσαν τῆς Φωγῆς· αἰεύσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
 136 πᾶν γινυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὥς αὐτὸς μὲν ed, Reiz. ex probabili
 coniect.

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
 caturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
 tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
 et asinos et infirmos milites hac causa, ut asini cla-
 morem tollereat; homines autem, infirmitatis qui-
 dem causa relinquebantur; sed species nempe prae-
 tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
 viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
 castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
 monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
 a coetu cui adsueverant relictis, multo tumultuosiore
 rudium edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
 marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδο-
μένοι εἶναι ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προτείνοντο τοῖσι
Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
Ἰστροῦ. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἔοντος
πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένον, ὥστε
10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν· τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω,
καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύβαι τοὺς Πέρσας
ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
σας οὐκ ἄπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἔον-
15 τας ἐν τῇσι νησί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
„τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται· καὶ οὐ ποιεέτε γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Da-
rio*, manus ad *Scythas* tendebant, ex quae par erat
dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis
omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum*
agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini*
et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta
versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec iterum esset
peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exer-
citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent.
Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*,
Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri*
Ionae, dierum numerus vobis praeteriit: itaque

„παράμενοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δευκαίνοντες ἐμέ-
 „μετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκυθήσι εἰδότες
 „χάρων. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμῶν ἔτι ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδῳ μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκυθήσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος καταφρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχων, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocius abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκείστην τῶν πολλῶν δημοκρατίεσθαι μάλ-
 10 λον ἢ τυραννέεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰετούμεναι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοὶ Δάφνης τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρὴν λόγιμος μούνος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
 Hellespontiorum quidem tyranni: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex Ionia vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaecensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex Aeolensibus unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.*

139 Οὗτοι ἂν ἐπεί τε τὴν Ἰακτιάου αἰρέοντο γνάμην, ἰδοῦσι
 αἱ φησὶ πρὸς ταύτην τάδε ἔργα τε καὶ ἔπειτα προσθεῖναι τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξονμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ παύειν τι δοκέωσι,
 ποιῶντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμεναι διαβῆναι τὸν Ἴστρον κατὰ τὴν γεφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν
 ᾗδονῃ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνάμῃ. Μετὰ δὲ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Αἱ- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τεῖται. αἷς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaci probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has condiciones Histiaci sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportunè properastis. Ut autem, quae a vobis profiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν, ὑμῶς καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὥς κείνους πρέπει.“ Σκύβαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθεῖα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἰτίαι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 βαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκειε ἄριστα
 βεβουλευσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλισαν. Σκύβαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξίοντες, ἐδίξυντο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδοσιν ποιεέ-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiire, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

332 HERODOTI HISTOR. IV.

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γνόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὗρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρώδην
 141 ἀπίκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λεος τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορβήμενιν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔρριψε. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὥς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita acgre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰωνῶν τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκητο ¹⁴³ ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃ· τῷ Δαρεῖος κοτε
5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμημένου Δαρείου ροιάς τρώγειν, ὡς ἀνοίξε τάχιστα τὴν πρῶτην τῶν ροιέων, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅτι βούλοισι' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους
10 ἂν οἱ τοσαύτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *mancipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat *Darius*: qui postquam primum aperuit malum, quae-sivit ex eo frater *Artabanus*, *quidnam esset, cuius tantum sibi numerum esse cuperet, quantus numerus granorum in Punico malo?* Cui *Darius* respondit: *Malle se tot numero Artabazos habere, quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec in Persis dicens, illum honoraverat; tunc vero eum-

334 HERODOTI HISTOR. IV.

- εἶπας εἰτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὰ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τὸδε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ὄντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρέντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσε.
- 145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum Byzantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim annis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tempore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pulchrior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megabazus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum regione, armis subegit civitates, quae cum Medis non sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius causam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξ-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρῶνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτέων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεῦσαι σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἶθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Laedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis qua-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχοί-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς Φυλαῖς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἑρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditionibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae participes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque receptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimonia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant, aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero interiecto tempore, insolescere Minyae coeperunt, regni participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria. Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et prehensos in custodiam misere. Supplicio autem adficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, nocturno tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

344, 27.

νικίων, εἰῶσαι ἄσται τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτι-
 τῶν θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἐαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφρας πα-
 ρῆκαν, αὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἐσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν
 15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρόπῳ τοιοῦτῳ, ἔπατο αὐτὶς εἰς τὸ Τηύγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερασάνδρου, τοῦ Πολυνείκης,
 ἔστειλλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 οὗτος, γένος ἰὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ· ὄντων
 δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facite: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
 ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-
Herod. T. II. P. I. Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην· αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
μονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενείας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μемβλιαρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· 15
προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἐαυτοῦ συγγενέων Μемβλίαρον· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστῃ καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
148 θῆναι ἐκ Λακεδαίμονος, ὅκτω ἀνδράων. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Postquam autem adoleverunt sororis filii, regnumque capessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se mansurum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim *Calliste* nomen fuerat, Membliari poster, Poecilii filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris filius, Europam quaerens, ad Theran quae nunc vocatur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio, sive alia quapiam caussa permotus, reliquit quum alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum: atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant per octo hominum generationes, priusquam Theras Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὦν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλείων, ἔστειλε,
 συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλ-
 λὰ κάττα οἰκηιέμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δρᾶντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἴζοντο ἐς τὸ Τητύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέ-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μερμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλῶσε· οὔτε
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διείλον· καὶ ἔπειτα ἐκτίσαν
 15 πόλιος τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 butus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 \tquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum Minyae ex car-
 cere profugi in Taygeto consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent Lacedaemonii, deprecatus
 est Theras ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent Lacedaemonii, tribus navibus trigenta nemo-
 rum Theras ad Membliari posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in Paroneata-
 rum et Cauconum fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, Le-
 preum, Macistum, Phrixas, Pyrgum, Epium, Nu-

ξας, Πύργον, Ἐπίον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπάρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμῇ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν ὅϊν ἐν λύκοις· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νηνίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. ταῦτὸ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγενοῖσι.

CXLIX. 10. *Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-*
gunt vulgo ὑπέμινε τῶντὸ τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se eum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὄϊς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolycci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartaе. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μού-
γοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
5 νήσου, ἀπῆκετο εἰς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐφημίδης
τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρεῶ ἢ Πυθίῃ „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
„δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιέειν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et
Theraeorum consentit: quae his subiungam, ea soli
Theraei memorant ita accidisse. *Grinus*, Aesanii
filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex The-
raeorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens
nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex ci-
vibus, atque etiam *Battus*, Polymnesti filius, de
Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi
Theraeorum, quum de aliis rebus consuleret oracu-
lum, edixit Pythia, *civitatem debere eum in Libya*
condere. Tum ille respondit: *At equidem, ὁ Rex,*
aetate iam sum provector, et gravis ad maius
quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunio-
ribus hisce id facere iube. Ista dicens, *Battum* di-
gito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρησθησίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἐπτα δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θῆρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφί τε ἐν τῇ νήσῳ, πλην ἐνός,
 ἔξαυάνθη. χρεωμένους δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ
 Γκυβίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφί μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπτηγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὔτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσιν ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θῆρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκοποὶ ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit Therac; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum Theracis, obiecit Pythia colo-
 biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, an Cretensium aliquis, aut inquilini-
 norum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, ventis
 se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
 insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, Theram ducunt. Et ex Thera mit-

αὐ πολλοί, κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
 σον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
 15 πουςι, σιτία καταλείποντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
 ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
 νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλείω χρόνον τοῦ συγ- 152
 κειμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα, μετὰ δὲ
 τῆς Σαμῆς, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλείσσοι
 ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυ-
 5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
 λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
 θέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
 ἀποφερόμενοι ἀπὸ πηλῶν ἀνέμων· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
 πνεῦμα, Ἡρακλῆας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
 10 εἰς Ταρτησσὸν, θεῇ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero:
 quibus, quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
 bium monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
 scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
 vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
 (152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
 ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
 vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
 Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
 postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
 anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
 fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
 ne vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
 per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
 venire, divino quodam numine eos deducente. Erat
 ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτω γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπιμαρδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 λοσσούς ἐπταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρεωμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαὶ συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κοράβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 αἰπύκοντο ἐς τὴν Θήρην, αἰπήγγελον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, Lao-
 damantis filium, Aeginetam: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Sami* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in in-
 sula Corobio, Theram redierant, renūciarunt, esse
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφείου πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν αἰπάντων, ἑπτὰ ἑόντων, ἀνδρας· εἶναι δέ σφεων
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραῖοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
15 λις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὖνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρὶ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ
πάν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπενέκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theracii* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenaeis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenaei* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς γυναίκος, ἔργον οὐκ ὅσον
 ἐμψυχανῶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισίων, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀἰῶ τοῦτον ὁ Ἐπείαρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξόρκος, ἧ μὲν οἱ διακνήσκειν ὅτι
 αὐτὸν δεσφῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξόρκωσέ, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισίων, πειρημακλήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίαν,
 ἐποίησε ταύταδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγῳ, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ 20
 Ἐπείαρχου, σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extraetam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theraeos, eaque pro pellice usus

349, 76.

- ρηϊόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς Ἰσχυρόφωρος καὶ τραυλός, τῷ
 5 ὄνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπανυμῖν ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θεοπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδράβη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χαῖ' ἢ Πυθίῃ τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχυρόφωρος. ἰσχύφωρος probant viri docti.

est. Circumactō tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de causa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycā illum linguā
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyā.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sulenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis causa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μελοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ νᾶξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρεῶς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίῃ χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἐπειθε ἄλλα οἱ χρεῶν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, ὄχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοις Θηραίοις συνεφέρετο πα-
 λιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἐπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησε· „συγκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρόξεν.“ Ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quanam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, Theram rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theracos ira dei incubuit. Et Theracii causam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libya coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλάειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ οὖνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἢ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλι.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, Φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες, ἢ δὲ Πυθίῃ σφι πρὸς
ταῦτα χρᾶ' ταδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraci
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theraci,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὴν ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρέφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἐλθάν, ἐλθόντας· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλπιον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα
 ἦν Ἀζιρίς, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρα συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτει παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξίοντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωien, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfacissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρή-
γον· ἔστι δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ὄνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰ-
10 „κίειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
νυν Βάττειώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ
τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἴκειν οἱ Κυρηναῖοι, ἰόντες
5 τοσοῦτοι, ὅσοι ἀρχὴν εἰς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττειω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλείων
συνοικήσοντας Κυρηναίοις Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὥδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenaeis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρως ὕστερον ἔλθῃ 10
 γᾶς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσειν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χῶ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίην, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρεάμενοι, διε-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenacis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptiis enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

εἰς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτῳ κατὰ ταῦτα, ἐπι-
 25 μεμφομένοι Ἀπρία, ἀπίστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως· ὃς 160
 βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
 σε, εἰς ὃ μιν αὐτοὶ ἀπολιπόντες οἰχόντο εἰς ἄλλον χώ-
 ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑαυτῶν βαλλόμενοι, ἐκτίσαν
 5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
 ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
 τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως εἰς τοὺς ὑποδε-
 ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
 τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
 10 οἰχόντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὃ δὲ
 Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· εἰς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
 Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
 τέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
 quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
 discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
 urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
 etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque *Afris*, ut a *Cy-
 renacis* deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
 adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
 ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
 tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
 gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
 usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-
 byas* statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-

αὐτο, ὥστε ἑπτακισχίλους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πείσειν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 καίνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειω
 161 δάλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξά. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλειω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἶων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπιηρο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκείοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἴτειον ὦν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμα-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς. Θηραίων μὲν

etoriam reportarunt Libyæ, ut eo loci ex Cyrenæis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem ægrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumpsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilæ, cui nomen erat Eryxo, per-
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenæi vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inîta ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 eadiæ moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenæi a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελών,
15 καὶ ἱερῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλει εὐντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλῳ πολλή ταραχή
περὶ τῶν τιμέων ἐγένετο. Ἀρκεσίλῳ γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χυλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξισθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτῃ τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη, καὶ
ἔφυγε ἐς Σάμῳ· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

satribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum in-
stituta: Theraeorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium; deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. Arcesilaus
enim, Batti claudi filius et Pheretimae, negavit se
toleraturum rerum statum a Mantinensi Demonacte
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, Samum
profugit: mater vero Pheretima, et ipsa fugiens, Sa-
laminen Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμικτῆριον, εἰς ἀξιοθέτον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10 κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἣ κατάξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γὰρ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ εἶδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκείνο, τὸ δοῦναι οἱ δεομένη στρατιήν.“ 15 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἀτρακτον χρύσειον καὶ ἡλεκτήν, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τὸντοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυναικάς 163 δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἄρκεσιλαῦς, τοῦτον τὸν χρόνον εἰὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφοὺς Ἄρκεσιλαῦς, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon*, *taliam munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arcesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

5 σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 τάδε· „Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειως
 „τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεῦσιν Κυρήνης· πλεόν μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι
 „παρανείει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν ἐς τὴν
 10 „σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρὴς πλέην ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' αὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτός, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λεῶ χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμα-
 των, τοῦ μαντήιου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἰτεε τῆς ἐαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. Μαβῶν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὼν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὐνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumflum* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Φερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων αἵμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἑωυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διατᾶτο· ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε εἰς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίας εἰς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμβύση ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ εἰς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἰκέτις ἔξετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ
κελεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; caussam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσει κατεστιάς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισεύμενος Δαρείῳ διεφθάρη·
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἰη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέτο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τὰντὸ τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλῃν ἐπε-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquare suū, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetae procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliā in eum culpā collatā, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασι ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαραφίον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 τὴν, ὃ Ἀρσάνδης πέμψας εἰς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἔπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδέκαστο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνη πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπὴ-
 κοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive Afrorum*) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
τοίκηται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλείω Αἰγυπτίοισι χρέων-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι ὅσῃ περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων 5
Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομᾶσαι, τοὺς
φθείρας ἐπὶ αὐτὰν λάβωσι τοὺς ἐωυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
καὶ οὕτω ρίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένας μελλού-
σας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἣ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
στὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθινεύεται. παρήκουσι
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
γάμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χωρῶν ἡ
τε Πλατεία νήσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cupiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μεγελαῖος λιμὴν ἐστὶ, καὶ Ἀζίρις,
τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖν· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ
τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στο-
ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεῶνται
οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γίλιγαμμέων δὲ 170
ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ
Κυρήνης οἰκεῖουσιν, ἐπὶ Θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσ-
βύσται· τὸ γὰρ παρὰ Θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα
Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμεῖσθαι ἐπι-
τιθεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171
πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖου-
σι, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐ-
σχισέων δὲ κατὰ μέτρον τῆς χώρας οἰκεῖουσιν Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habi-
tant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet au-
tem silphium a Platea insula usque ad ostium Syrtis.
Institutis hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus
ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem
versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen
habitantes: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
ritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis
non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros om-
nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
Cyrenaeorum. (171.) Asbystis ab occidente conter-
mini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant,
pertinentque ad mare circa Euesperides. In media
Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus po-
pulus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εἶν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χῶρον, ἐπω-
 ριῶντες τοὺς Φαίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφές 5
 πεφύκασι, πάντες εἶντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπτελέ-
 βους ἐπεὶν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπὶ
 κοινὸν αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὶ σκίπανα προστήσονται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 ελθεῖν τῶν διατυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη Φερόμενος ἐξ
 αἰκού. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῷδε. ὁμ-
 νύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ
 ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων
 ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
 20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμούνται·
 τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χαῖται. Πίστισι
 δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πίνειν, καὶ αὐ-
 τὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἢν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μη-
 δὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὔτοι ἐξα- 173
 πολῶλασι τρέπω τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ
 ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε· ἡ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐν-
 τὸς εὐῶσα τῆς Σύρτιος, ἣν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo se-
 cum adtulit. Iurandi et divinationis apud eos
 hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustis-
 simi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant,
 sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra ac-
 cedunt maiorum, et peractis precibus ibidem in-
 dormiunt: quodcumque dein visum quisque per
 somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc
 modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum,
 vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris
 nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi
 tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat
 receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim re-
 gio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re
 deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μεινοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἔξαπο-
 λωμένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκίουσιν Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίῃν· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέαται
 175 ἀρλίον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὔτοι μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκίουσιν Νασαμώνων· τὸ δὲ παρά τὴν
 θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Μάκαι· οἱ λό-
 Φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξε-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χοῖ· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στρουθῶν καταγαίαν δοράς φορέουσι προβλή-
 ματα· διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
 καλυμμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εὐόσσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακέων 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν Φιληθεί-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσιν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πὸς, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 6 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὔτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδόι δὲ οὗτος
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 6
 τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθήμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὥς πλέον 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvius
 in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

10 καὶ Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύει τὸν Τρί-
τωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θῆναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
15 ἐπιθεοπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ ταῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μῆναι τὰ πάντα λόγον, ὥς „ἐπεὰν τὸν τρίποδα κο-
μίσῃται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλίων Αὐσεῖς. 180
οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκέουσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et incolumes emissurum. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent Libyes hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) Machlyum ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I. A 2

Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σεῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τάδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεῦου-
 σαν ἐκαστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κερυνθίῃ καὶ πανο-
 πλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μεον τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφι Ἑλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος Φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἑλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaue
 armatura Graecanica, et curruī impositam circa la-
 eum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑωυτᾷ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῆξιν δὲ
 ἐπικοινων τῶν γυναικῶν ποιεόνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὶ δὲ γυναῖκα τὸ παιδίον ἀδρὸν
 25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
 νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰρέεσθαι. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγειαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, Ὀφρυή ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ Ὀφρυῇ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam* autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis* paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar- rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu- dum more coeunt, non una habitantes. Tertio quo- que mense conveniunt viri: quo in conventu, post- quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Liby- es*, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum supra hanc supercilium est arenoaum, a Thebis Aegyptiis usque versus Herculeas pertinens columnas. In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

372 HERODOTI HISTOR. IV.

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, αἰλός ἐστι τρύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφαῖσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλός ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐσχαται πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδους. Πρῶτοι μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷ γαλμᾷ ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, αἰγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας παλάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παύ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' αλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε αἰλός ἐστι ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπαριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος αἰλός κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ πτερ καὶ ἐν τοῖσι ἐτί-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἄλλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθογόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in co-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores frugiferae*,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ τὰ κέρεα ἔχουσι κε- 10
 κυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
 τες, νέμονται ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἷοί τε εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαραμάντες δὲ 15
 οὔτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρέπκοισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 σται ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃ νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τράγασι, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἑλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Idem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

362, 96.

- ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰέσι
 5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῖσι λαιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
 10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ αἰλὸς τούτου οὖρος, τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ στεῖνόν καὶ κυκλοτερές· πάντῃ ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται, ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
 15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur. Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt: nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nominantur, unicuique autem per se nullum nomen impositum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem execrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt, eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat. Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *salis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines: cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*; angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse altitudine perhibetur, ut vertex eius conspici non possint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate, nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπάνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
185 ὄραϊν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
οὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρῇ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρῇ μέχρι
Ἡρακλήων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἔστι δὲ ἄλος
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλίων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
βύης ἄνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἡδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι
έόντες αἰλίοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόβι καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρῆς ταύ- 10
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
μος καὶ ἀνυδρὸς καὶ ἄβηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός
ἐστι ἡ χώρα· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχει τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γευόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ
ὄρτας ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὑῶν πρὸς τῆσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐώθασιν ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομιάδες, εἰ μὲν
5 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συγχροὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν
τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritoni-
dem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carnum
esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem
hi non gustant, eandem ob causam propter quam
nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne
vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt pro-
pter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiu-
nia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero
mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem
gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui
vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes,
hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt
quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim
Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum
hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν
 τοῖσι κορυφαίοις τοῦδε εἵνεκα, ὥς μὴ σφεας εἰς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρέον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ
 καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηταί σφι 15
 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ρύνονται σφεα. λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἰδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς ἀπάρζωνται τοῦ κτήνεος, ριπτεύου-
 σι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μού-
 νοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanā
 ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* tempo-
 rum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tem-
 pore umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inuruntur, convulsio eorripit, inventa est ab
 eis medicina; inspersa hirci urinā eis medentur. Re-
 ferō autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

364, 57.

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν αἰγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ Θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφεις
 εἰσι, ἀλλὰ ἰμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτό
 ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα Θυσανωτὰς αἱ
 30 Λιβύσσαι, κεχριμέναις ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
 ἐμοὶ γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱεροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λιβύσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a *Libyssa* adoptarunt Graeci: praeterquam
 enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
 instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
 Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hīc primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

- χρέωνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύουσι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομαῖδες κατὰ πῦρ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· Φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὶ ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθρώπων ἐνεργμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περὶ Φορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτεθῆναι, τοῖσι ὄνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιᾷ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν θηριωδοσιτέ-

Etiam quadriiugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεια ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμούς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκαταΐφευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῦτα· πύ-
 γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλεις, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρεια ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspides,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia bestiarum genera haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρνεις, τῶν τὰ κέρα τοῖσι φοίνιξι οἱ πη- 6
 χεες ποιεῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν
 ἐστὶ· καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιαι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχεις χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμφορέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλήν
 ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένεα τριζὰ αὐ-
 τόθι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryæ, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et haec ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότατον οἳ τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαζύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
 γυναῖκες ἡνιοχέῃσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
 των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
 μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
 ται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλτοῦνται δ' ὧν πάν-
 5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
 ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
 Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
 μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεῖνῃν, δια-
 βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμπέλων.
 5 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένοι τῶν ἐπι-
 χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχοιμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
 ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρειν χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) *Maxyum Afrorum finitimi Zaucees sunt: quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum proficiscentibus.* (194.) *His contigui sunt Gyzantes: apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum incredibilis copia in eorum montibus nascitur.* (195.) *Prope horum regionem, aiunt Carthaginienses, insulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadiorum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indigenae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex*

ἀληθῆως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ἔκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί-
 σαν ἀναφερόμενην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτοῖσι, ἡ δὲ ὦν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσθήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκόν ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνήν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθῆ. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χρηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χώρῳν τε καὶ ἀνθρώπους
ἔξω Ἑρακλήϊων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν
ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
10 ἣν μὲν φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἣν δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
ne disponi: tunc se, consensu rursus navibus, ex-
citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

νοὺς τῶν Φορτίων ἀπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον
λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι·
καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μῆδων οὔτε τι
νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν
περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐ-
τήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ᾔομεν· καὶ τὰ μὲν 5
δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν
καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορρῶν, οἱ
δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκούντες· Φοίνικες δὲ
198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν
εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ
παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐ-
τὸ οὐνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius
imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commem-
morare: et horum quidem plerique Medorum regem
neque nunc curant, neque tunc ullam eius habue-
runt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra
dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere,
nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indi-
genae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethio-
pes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meri-
diem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, adve-
nae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli
neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum
Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam
idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero re-
gio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ὄμβρον πλέω πιοῦσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτά μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὶ αὐτὴ
 ἑωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
 τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εὐσοῦα ὕψη 199
 λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θάματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμαῖσθαι τε καὶ
 5 τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκεκόμενται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarum omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
 milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
 tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
 bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
 parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
 in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
 messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
 trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altis-
 sima est huius fractus Libyae, quem Nomades tenent,
 tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
 mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
 sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
 bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
 quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργᾱ. ὥστε ἐκπέπотаί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπῶς ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσούτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδω ἀπίκατο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ
πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας
ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, Φέροντα ἐς
τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποικύμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ὧδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestus-
que est primus fructus, tunc opportune adest extre-
mus: adeoque per octo menses collectio fructuum
Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio
missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venere, obsi-
dione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur
caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non ac-
cepere oppidani, quippe quorum universa multitudo
particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam*
Persae novem continuos menses, et cuniculos agen-
tes quibus in urbem intrarent, et validas in murum
impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσ-
 σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντε οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιεῖ τοιάδε. νυκτὸς τὰ Φρην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcaeï* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex *Persarum* numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingressit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφί' ἑαδὲ 10
ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήν-
δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „ἐς
τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φάσαι ἀξίην βασιλεῖ,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξῆλσαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πά-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔβηον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωπάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνισκαλόπισε
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμούσα, περιέστιξε καὶ τούτοις τὸ τείχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραπε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
ἀποσιεύμενοι διεζῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ ἐς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorumdem praeseptas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν· 10
 αἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπεισε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυνέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια· σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος ἕνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπό-
 λειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, ἐς ὃ
 204 ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικίατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaci.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praebere precati
 a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πτον ἀνασπαστοὺς ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κάμην ἐγκα-
τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κάμῃ ταύτῃ οὖνομα ἔθεντο Βάρκην,
ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
Φερετίμης τῆς Βάττιος τοσαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία
ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
(205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

FINIS LIBRI QUARTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκούους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παϊόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσιν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) PERSÆ, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paconii-
bus quoque male fuerant mulctati. *Pacones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφεας
 οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βῶσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
 ἦν δὲ μὴ ἐπιβῶσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν· ἐποίεον οἱ Παί-
 10 νες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινηθίων ἐν τῷ προα-
 στηῖω, ἐμβαῦτα μονομαχίῃ τριΦασίῃ ἐκ προκλησίος
 σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρῖ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περι-
 θίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παί-
 15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἂν κου παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος
 „ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω ταῖσι Περινηθίοσι
 παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλὸν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
 Παίωνων πρότερον γεγόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
 Quibus quum castra Perinthii opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt Perinthii. Qui quum
 prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
 Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes Perin-
 thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δραὼν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. αἷς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρνθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἡ Φρο-
 νέοι κατὰ ταῦτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ ποτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενεῖς. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρησιτωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perinthe, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis, et Trausis, et qui ultra

οἰκεόντων. Τούτέων δὲ τὰ μὲν Γέται· οἱ ἀθανατίζον- 4
 τες ποιεῦσι, εἴρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα κατὰ ταῦτ' αὖ τοῖσι ἄλλοις· Θρηῖσι ἐπιτελέουσι,
 κατὰ δὲ τὸν γινόμενον σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
 5 τοιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
 ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
 σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθει·
 τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
 πτουςι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
 ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
 ναίων, ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
 λὰς· ἐπεὶ αὖ τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
 γάλῃ τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
 5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 ἢ δ' αὖ κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
 stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
 posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
 Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
 hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
 tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
 mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
 tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra *Crestonaeos* ha-
 bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
 habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
 ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
 quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκηϊοτάτου ἑαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνει-
6 δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βεύλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ὠνεύονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκερται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὔτοι μὲν σφῶν οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt; namque maximum hoc eis probrium censetur.
(6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολυητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτίθασι τὸν νεκρόν· καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἱρήια, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῆ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοίων,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per huuc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
 condunt. Postquam tumultum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θίσθαι οἰκίσοντας πύρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματῆλατέειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους· κατήκειν δὲ τουτέων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustreis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustreis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Caeterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastæ*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέτρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶ-
σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέ-
5 γειν οὐκ οἰκόντα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι
δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέ-
ει εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύ-
της πέρι λέγεται. τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Με-
γάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσ- 11
ποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου
τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ
Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφέας εἰς Σάρ-
5 δεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυ-
ραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέ-
χρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eâque caussâ non posse homines ulte-
rius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his
dici videntur; quoniam constat frigoris impatientes
esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae
mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sit-
tae. Haec sunt igitur quae de hac regione memoran-
tur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra
dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sar-
des pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Mi-
lesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati.
Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Hi-*
stiaeus quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi
insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrci-
num Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc
Herod. T. II. P. I.

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ
 δὲ Κῶης, οἳά τε εὐ τύραννος, δημότης τε εὖν, αἰτέει
 Μιτυλήνης τυρανεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλαντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 ρυκε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παίωνων τυρανεύειν,
 ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐειδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἔππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus,
 sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Im-
 petrato uterque quod optaverat, eo se contulit.
 (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua
 conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo,
 ut *Paeonias* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* ab-
 stractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pi-
 gres et Mantyas, viri Pacones: qui, postquam Darius
 in *Asiam* traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occu-
 pare *Paconiae*, Sardes venire, secum ducentes so-
 rorem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi
 observato tempore quum Darius in Lydorum subur-
 bio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem,
 quam poterant optime instructam, aquandum mise-
 runt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ
 15 ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάσσειν ὅτι χρησέται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κητο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἦρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρείος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκοπῶν, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς οἶκον. ὡς δὲ ἤχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὗ κη πρόσω σκοπὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπῇ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-*
rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο „ἴτινες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνω δάσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου ἕνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡβέων Παίονας, καὶ παρ' ἐω-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam ea ipsa causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad *Megabazum*, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit *Darius*, iubens eum *Paeonas e sedibus suis abstrahere*,

377, 59.

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἰππεὺς ἔβηε φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον· περαιωθεὶς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵεναι, 15
 αἰσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὲ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἀνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτῶν, εὐσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, *bellum intulit Paeonibus.* (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἐχομένους τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκαδασθέντες, κατ' ἑαυτούς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρδίδονσαν σφέας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε,
 καὶ Παϊόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης,
 16 ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ
 περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶ-
 νας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρα-
 σιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπει-
 ρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν 5
 ὧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ
 ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεῖνὴν ἔχοντα
 μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι
 ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πο-
 λιῆται· μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι ἰσῆασι τοῖσδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Pacones, postquam rescive-
 runt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad
 suos quique lares sese contulerunt, Persisque se de-
 diderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones*
 vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem
 lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam
 sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* mon-
 tem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*,
 item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nul-
 latenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos,
 qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potesta-
 tem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt
 tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis
 instrata, quae angustum habent ex continente adi-
 tum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabu-
 lata, olim gives universi publico nomine statuerant.

- ζοντες ἐξ οὔρεος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναιῖκα ἐκάστην ὁ γαμίων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἕκαστος συγγὰς γυναιῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χορὸν ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατεῖι σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hic autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidant. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuum corbem ex fune in aquam demisit, brevi interposita morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paconibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κῆνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτέων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μενον εὖρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ
σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δειπνον 5
μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δειπνοῦ ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*; post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

- τάδε· „Ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθῶμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακάς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξενίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ αὐτός, ἀλλὰ κεχωρισθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ὄντες δεσπότες, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 τνης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεί τε καλεό-
 μαναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ εἰλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HOS-
 PES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζε-
 σθαι, ἀλγυρόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειδομενέων δὲ τῶν γυναι- 15
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτόντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδαιμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἄτε νέος
 τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθῆς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷος 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τὰ-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπῖόν τε ἀνα-
 „παύεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιὼς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illarum
 contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote juvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαίωμένου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μὴδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
 15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὀρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὧ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὀρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „Φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὀπί-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili*, inquit, *sermonem tuum hominis esse excan-*
descendentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
his verbis est adlocutus: Harum mulierum, hospi-
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικὴν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναῖξι
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοῦς, παρῆγε ἔσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῇσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ εἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχεν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τότε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἑαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδειφιλευόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μά-
 „θητε τιμειώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynae-
 ceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot
 numero quot erant foeminae, muliebri cultu orna-
 tos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos
 producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Per-*
sae, convivē a nobis omni munificentia instructo
fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu ha-
buimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus
reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc
ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, ma-
tres nostras et sorores, veluti postremas laetities
vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos
omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse
prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, re-
nunciatis, virum Graecum, Macedoniae sub Re-
gis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα. Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τὲ σφραγίσαντες οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρώ-
 ντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτων τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆή αὐτέων·
 εἶπετο γὰρ δὴ σφί καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφίς Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελ-
 10 φήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus Alexander, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem, nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
 Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
 cuniā, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datā Bubarac, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntam et*

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀββλεῦεν ἐλαμένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, Φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον 10 συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παιόνας, ἀπίκητο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπίκητο εἰς Σάρδεις. αἰτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιάου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander sollemnibus ludis euperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) MEGABAZUS, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo trajecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

- 5 πρὸν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χάριτος τούτου
παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, καὶόν τι χρεῖμα
10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δαῦς ἐγ-
„κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρᾷκι; ἵνα ἰδῇ τε ναυπηγήσι-
„μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπῆες, καὶ μέταλ-
„λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περιαι-
„κεί, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτῃ ἐπιλαβό-
15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγέται καὶ ἡμέ-
„ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
„τα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκῆίᾳ πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπον
„δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἔπειαν δὲ αὐτόν

muro munirēt locum eum, quem dono ei dederat Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad Strymonem fluvium est, et Myrcinus vocatur; Megabazus, cognito quod agebat Histiaeus, simulatque cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes pervenit, haec ad Dariū verba fecit: *O rex, quamnum tu rem fecisti? Homini Graeco, acrt et callido urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copiosa ad construendas naves est materia, et multi sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes circum habitant Graeci, frequentesque barbari, qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusserit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam autem in potestate eum habueris, danda opera ne*

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίζεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένᾳ εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτα δὲ
 „οὐ λέγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθάν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμφάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
 cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
 recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
 Myrcini versantem nunciū misit Darius, qui haec
 ei diceret: *Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,*
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, saveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
 His verbis fidem habens *Histiaeus*, magnique faciens
 regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
 regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
 locutus: *Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-*
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχεὶ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ιδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνώκως ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „μιώτατον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρή-
 20 „γματα τὰ ἐμέ. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος ἐὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἐωυτοῦ ὁμο-
 πατριον, ὑπάρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπῆλαινε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

oculis, protinus nullius alius rei tantum me desiderium cepit, quam tui videndi, et tecum sermones miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum pretiosissimum esse virum amicum, qui tam intelligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te adversus res meas cognovi, inessequae tibi possum testari. Quare bene fecisti quod ad me adveniris, tibi quoque ego haec propono. Missam fac Miletum, et recens conditam in Thracia urbem: me vero sequere Susa euntem, et habere quae ego habeo, meusque esto commensalis et consiliarius. (25.) His dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium, Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis vero maritimae orae praesidentibus ducem nominavit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
Herod. T. II. P. I. D d

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γεγόμενον τῶν
 βασιλείων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 εἰδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνδραπήν·
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταψε,
 καὶ ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἕζων εἰδίκασε· ἐντανύσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδειξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῃ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῃ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γεγόμενος Μεγαβάζῳ
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἴλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἴλε Λήμνόν 5
 τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκούμενας. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptā pecuniā
 iniustam pronuntiasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
 ρμευοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπάρχον ἐπιστάσι Λυκάρη-
 τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
 5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.)
 Αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατε-
 στρέφετο· τοὺς μὲν, λευποστρατίης ἐπὶ Σκυῖδας αἰτιώ-
 μενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
 θῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νῦν τοσαῦτα
 ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28
 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
 γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
 τῶν νήσων πρέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
 5 ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii
 omnes ἀνεως (vel ἀνεος) κακῶν.

num male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
 Lycaretus, Macandrii frater, regis Sami, a Persis
 est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
 tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
 tem redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam
 conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
 tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
 thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu
 functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed
 mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni-
 bus*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ
 superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
 ipsa magis, quam unquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἶλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀρίστοι ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant *Milesii*. (29.) Conci-
 liarunt eos autem *Parii* hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt *Milesiorum* dī-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κῆεν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἑταξάν
15 πείβεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήητισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· Φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἑὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἑὼν καὶ ἀνεψιὸς
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἑόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coc-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriâ
pulsii *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine Miletum *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρῳ, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἐωυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἐωυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
ψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν ἀεκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
„ὀντακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιούμενος· ἐπινοῶ δὲ τῇδε. ἌρταΦέρνης μοι τυγχά- 20
„νει ἐὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. ταῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηζώμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύνατο ἄριστα· καὶ ὑπὸσχέσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσιν τοὺς Ναξίους τὰ ἃ αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμὴ κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάλη· θεῖ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτης, „κατάγων εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ „ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ’ ἐμοῖ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona pollicetur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμαμάτων τῇ στρα-
 „τῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἀγόντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσεται βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλεωμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχωρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „γῆτης γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλην τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas acquies Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἔων, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερβέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρείῳ ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεις, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων ἡμύσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὰν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὰν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, duceque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 δεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καί; οὐ 5
 γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πῆ-
 γμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι. περιϊόντος Μεγαβά-
 τω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακάς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσαν· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λυσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παρατίετο τὸν Πέρσῃν· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέστειλε ἌρταΦέρης ἐμέο πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσπενέικαντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρесоμένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad*
te vero, inquit, *quid hae res pertinent? Nonne te*
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλ-
θον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι; 10
καὶ αὐτῶ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίματος πολλὰ, τοῦ
πλεῦνός τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι
φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο
ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρτα-
φέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεζέ μιν ἡ δαπάνη τῆς
στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρή-
ξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκεέ 5
τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων
δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε
γὰρ καὶ τὸν ἔστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt.
Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae
adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora
insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluri-
bus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella ex-
struxerunt, et male adfecti in continentem se rece-
perunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa im-
plere Artapherni non posset, simulque premeretur
stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat;
timensque quod et exercitus male esset adfectus,
et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existi-
mans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec sin-
gula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat
enim forte per idem tempus, ut *servus, cui caput*
punctis erat notatum, Susis ab Histiaeo adveniret,

- σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
 10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
 εἶχε ἀσφαλές σημεῖναι, ὥστε Φυλασσομερέων τῶν
 ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν
 κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
 ὡς δὲ ἀνέφυσαν τὰ χίστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
 15 τειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς
 Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
 χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
 μαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν
 20 ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὧν γινο-
 μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
 σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susi sese detineri: nam, defectio si exstisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἤξων ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 . διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνεπίπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφίνας τὴν τε
 ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 αἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξέφερον-
 το, καλεῖοντες ἀπίστασθαι. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνη πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἐπίβη, 10
 δεύτερα συνεβούλευε, „ποιεῖν ὅπως ναυκράτεις τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexit) quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἰσαν ἀσθένειά· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεΐῃ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδίῳ, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξειν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωταί μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκᾳ ἢ γνώ-
 μῃ. ἔδοκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, εἶν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειραῖσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπερ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσία, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At hacc quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιάϊον Τύμνῳ Τερμερέα, καὶ Κῶν Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνῃν ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖν, καὶ ἄλλους συγχούς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρεῖω
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίῃν ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιεῖσθαι τῆσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κῶν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiæcum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturis civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et *Coëm*
 quidem Mitylenæci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæci
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

5 κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων κелеύσας ἐκάστους καταστήσαι, δευτέρα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπὸ στολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός· οἱ μέγας ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιλήϊν, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 5 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιούτου ἔντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτῶν· „Εἰ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προοῖς, ἀλλ' ἡμῖν „ταῦτό ἐστι οὐ περιοπτεόν, γένος τὸ Εὐρύσθενος γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixerunt: *Quandoquidem tu tibi ipse*
Herod. T. II. P. I. E c

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίχτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων
 „ταῦτα, Σπάρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' αἰμείβετο Φᾶς
 „τούτῶν οὐδέτερα ποιήσεις· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εἴουσιν
 ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περικχόμενόν σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναίκος, σύ δὲ ταῦτα ποίεις, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῆται βουλευσῶνται. γυναῖκός μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμενά σευ τῆς ἐξέσιος· σύ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquit, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διξὰς ἰστίας οἴκε, ποίεων οὐδαμῶς Σπαρτιητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύτερον 41
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὕτη τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτιήτης ἀπέΦαινε· καὶ
 ἡ πρότερη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον αἰτοκὸς εἶυσα, τό-
 5 τε κως ἐκύησε, συντυχὴ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
 αὐτὴν ἀληθείᾳ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊδι
 πυθάνοι ὄχλειον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτέων,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔΦοροι τίκτου-
 30 σαν τὴν γυναῖκα περιιζόμενοι ἐΦύλαξαν. ἡ δὲ αἰς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τούτων ἰθέως
 ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum reuera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα θυγατήρ
 Πρινητάδω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτιτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικίων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχῆσων τὴν βασιλείην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλεῖα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιήτας, ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστηρίῳ χρησάμενος, εἰς ἥντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 παῖσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

αἰπὴν εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κίνυπα, οἴκισε χώρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φαῖς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληδέων, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
εἰς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
râ quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eâ*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
tus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybaritae
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπον
 τοῖσδε· παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπα-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱερὰ αὐ-
 πρεσχάρεε χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὦν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενος τε καὶ ἡγὸν ὄντα

XLIV. 14 seq. ὦν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 percussi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacrifi-
 cantī adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

393, 74.

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν
 πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπωνύμῳ Κραστή· τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιεῶν διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μὴδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίηε,
 εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἑλὼν κατέσχε, αὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτων-
 10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἥλείῳ ἐξαίρετα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίειο ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυνὶ ἐκότεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾱστιν ed. Schaeff. et Borth. ex coniect.
 et dein Κραθίη pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periüsse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt: Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique proferunt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοισι προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μῦθος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβῶν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινωίην τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέϊλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουῶντος, καὶ ἐμουναρχήσῃ
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βω-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμολάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 rieum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidae

394, 5.

λυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχeto πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, εἰς τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἔτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΪΤΑΙ δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδου ἐνετέμμη-
 το, καὶ θάλασσαν τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 αἰπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσα προσετάτε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ἂν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ρύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἄλκιμοί εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη αὐτέων ἐστί

venit *Aristagoras*, *Mileti* tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant *Lacedaemonii*,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
 raris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
 filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
 maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
 ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
 principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
 te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
 nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
 hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
 vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζυγία τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μεναι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ Φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 „οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δὲ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superati sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus, simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulcrat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον Φόβον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἐόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαταιν ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πὲρι εἰρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεόν ἐστι
 „ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβέσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insulaest; qui quingenta talenta annuum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu. neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργεῖους·
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν περὶ καὶ τινα ἐνάγει προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως.
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.“
 Τότε, μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁποσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἰὼν σοφὸς, καὶ διαβάλλων
 ἐκείνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλομένον γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem,
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset,
 ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίν, λέγει δ' ἂν, τριῶν μηνῶν Φαῖς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπερπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὠρόμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ω 10
 „ξείνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσειο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὲ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 εἰς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε εἰς τοῦ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ εἴσῳ, ἅτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μούνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εὐὸν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐπέα. εὐπετία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartâ
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissâ filioliâ, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae causâ. Ibi *Aristagoras* a

δέκα τάλαντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτέλεση τῶν
 10 εἶδετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προσέβαινε τοῖσι
 χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πενήτηκον-
 τά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο,
 „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστάς ἦς.“
 ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἥσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει,
 15 ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
 πλέον ἐτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
 ταχῇ εἰσι βασιλῆιοι, καὶ καταλύσιες κάλλιστα· διὰ
 οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἀπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5. ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea, quae petisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleomene, progressus est augendo subinde pecuniae summam; donec postremo, quum quinquaginta ei talenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrumpe te hic hospes, ni ocyus hinc abscesseris*. Et delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud conclave abiit, et *Aristagoras* Spartâ omnino excessit, neque ei licuerat de itinere ad Regem plura commemorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi. *Stationes* (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et diversoria pulcherrima: totumque iter per culta ac tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor eum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὖ
 πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπεράν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτήριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὐρανῶν τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξὰς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτήρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ ὄνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ρέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταστος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ· κοτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισὺ ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική· τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gradienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si
Herod. T. II. P. I. F f

γησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τρήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἐστὶ ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνα καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἑόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων· πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστῃ διέξιούσι, ἀναισιμούνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἴπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἐτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῃ καλέεται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 eonsumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἤτε ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένας τυράννων ᾧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῖῳ δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πά-
5 θεὶ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἑόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππαρχοῦ ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσεσθαι τὰδε τὰ ἔπεια·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartā pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, *Hippiæ*
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium *Hipparcho*
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenacorum solennia, visum erat *Hipparcho* ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότε θυμῷ.

5

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπο- 5
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsî, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiecti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκάλια εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 10 βόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hîc commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, litterarum etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
 Hellenes *Iones*: qui litteras edocti a *Phoenicibus*, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων εἰς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέῃσι τε καὶ οἰέῃσι· ἐτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων εἰς ταιούτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσὶ τισι ἐγκεκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ὄντα τοῖ-
 σι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὲ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυῶν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἶη κατὰ Λαίῳν τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τάῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranarum (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ioniciis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τειν περικαλλές ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τούτῳ ὄνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
 τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι

μουναρχέων ἀνέθηκε τειν περικαλλές ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἑξανιστέεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνησι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
 10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱερόν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiekti, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Bocotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γε-
 Φυραῖοι ὅθην ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φο-
 νέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλαβεῖν
 τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
 ρώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππῖῳ τυραννεύοντος καὶ ἐμπι- 5
 κραινομένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον,
 Ἀλκμαϊωνίδαι, γένος ἔόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
 Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
 ναίων Φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προσ-
 χῶρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμε- 10
 νοὶ κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεϊψύδριον
 τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαϊωνί-
 δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
 Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriam profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paconiam, quem locum tentandi reditus causam et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκᾶ, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἷα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι παρώνου
 λίθου ποιέειν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ᾧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὰντὸ
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιωτρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔόν-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν-

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniā persuaserunt *Pythiae*, ut, quoties Spartani cives Delphos venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde *Lacedaemonii*, quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt *Anchimolium*, *Asteris* filium, cum exercitu, spectatum inter cives virum, qui *Pisistratidas* Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθνυόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῶν· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμαχοῦς οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππᾶσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περὶγενομένους αὐ-
 τῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
κλήϊου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
νεα τὸν Ἀναξανδρίδew, οὐκέτι κατὰ Θάλασσαν στεί-
5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλ-
λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπερ-
γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδὲν τι πάν- 65
τως αὖ ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιῆσθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
(64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
(65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
insituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι.
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων.
 ἐπ' ἕτεα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλλοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγεγόν- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἡλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ τῷ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticâ ex-
cederent. Atque ita relictâ Atticâ *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδί θῆσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
 20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν
 Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερα-
 θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
 νίην τε ἀποστήναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
 Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρήσαι σφέων βοή-
 θειαν, ταῦτα πρῶτα Φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
 θεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
 ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνί-
 δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπείσαι, καὶ
 5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν εἰὼν δοκίμου, ἀτὰρ
 τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω Φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
 αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisiatrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
 Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
 quas vero res post receptam libertatem memoratu
 dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
 a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
 opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
 nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
 evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
 fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
 dri filius, spectata quidem familia natus; caeterum,
 quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
 nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
 ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταίριζται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἔξευρῶν, παρέξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἄτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοὶ, ἐμμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐωυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθέnea τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δούς ἐπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi
 conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* di-
 stributi fuissent Athenienses, *decem tribus* consti-
 tuit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Ge-
 leonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant de-
 sumta, ab indigenis heroibus eas denominavit; uno
 Aiace excepto; quem, ut vicinum et socium atque
 hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur,
 Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est,
Clisthenem Sicyonis tyrannum. Ille enim, quum
 bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* ve-
 nuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quo-
 niam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos ce-
 lebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum
 aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

404, 45.

- 10 λείν ἐκ τῆς χάρις. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ Φάσα,
 „Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στῆρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ Θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν
 ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
 15 λάζεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας εἰς Θή-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδωσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσεν ἐνθαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι, ὥς
 ἐχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
 στέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ

erata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, an eiiceret Adrastum. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum
 vero lapidatorem.* Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
*velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
 cyonem:* et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimiciissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οὐ τὸ τέμενος ἀπέδωκε, θυσίας τε καὶ ὀρταῖς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυωνῖοι 25 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ χάρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα ῥι Σικυωνῖοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθρα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30 ἐγέραιον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς 68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ὥα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἐνθα καὶ πλεῖστον κατέγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ ὕος τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. ὕος τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh. adiciitur καὶ χοίρου.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adrastum*. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine liberis decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum calamitates eius tragicis choris celebrabant: non Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthenes*. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium nomina mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Argivis tribus essent. Atque id agens, maxime derisui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

5 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτη δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαιοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. Τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυνῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθέneos ἀρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν
15 ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, εἰς τοῦ Σικυνωνίου τούτου θυγατρίδεος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δόκεειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι

asino desumens, terminationem solam pristinarum tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; reliquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios *Choireatas*. Quibus nominibus tribuum usi sunt Sicyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*, alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt: quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt, Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Atheniensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos, qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem *Athe-*

αὶ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀμώνυμον Κλει- 9
 σθένα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖσιν
 προσθήκατο, τὰς Φυλας μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένευε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
 70. τύπερθε τῶν ἀντιστασιατέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσοῦ-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τὰδε. ἐπικαλέεται
 Κλεομένην τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξειῶν
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νια εἶχε αἰτή Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρευ τὴν γυναῖ 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore Isagorae. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

407, 5.

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
 γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
 10 γόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
 αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
 τεῖχε, οὐδ' οἱ-Φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
 ᾧδε ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
 πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. πρόσποιησάμενος
 δὲ ἑταιρήσιν τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
 5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζετο
 πρὸς τὰ γαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
 Ναυκραίων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
 πλὴν θανάτου· Φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
 ωνίδας· ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστρατεύου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, piaculo contaminati.) Haec au-
 tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
 bant enim quidam Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
 dem erant partium, culpam commissae caedis; at
 ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
 ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
 Atheniensibus hac de causa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
 niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
 tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
 Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
 occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
 set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
 nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
 rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
 punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
 culpa Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
 sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ τοὺς ἐταγείας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέσχετο. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείει ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾷτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχειρίζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκιον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. Ἐπιτελείτο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

- 15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσαι, ἥϊε
 ἐς τὸ ἄδυτον τῆς Θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἰρηή ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμει-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χῶρει,
 „μὴδ' εἰσὶ ἐς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
 20 „ριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληρόνι οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμ' αὖ μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθέnea καὶ 73
 τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
 μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus :
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgre-
 ssus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriā erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἤπιστά-
 το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
 πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρ-
 δις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
 Ὑστάσπεις, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειράτα τίνες ἔοντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεόιατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπὲ- 10
 κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, δίδοναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περικυβρίσθαι ἔπεισε καὶ

LXXIII. 5. *Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.*

*sic contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 fectus Sardinum, quinam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
 non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex*

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιᾶς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
'Αττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες
10 χάρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εὐῶσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχου

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus *Boeoti* ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et *Chalcidenses* ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum *Athenienses*, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνες, εὖν καὶ αὐτός βασιλεὺς Σπάρτη· 5
 τῶν, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ εὖν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξῆναι ἔπειθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖπον· 10
 τοῦ παραλυομένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι εἶντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῶνι ὁρώντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γούντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἶχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, ne ambo reges, exeunte
 exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) altero autem vacante a mili-
 tia, alterum etiam *Tyndaridarum domi relinqui*;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam in *At-
 ticam* suscepere *Dorienses*: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi caussa populi *Athe-*

καίαν. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗ-
5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
ἀν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
λοποννησίους ἐπέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐπέ-
βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλειῶς, ἐμβαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηίην ποιεῖν-
ται ἐπὶ Χαλκιδίας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βο-
θήουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βο-
5 θήους, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νύσαντες, ἑπτακισίους αὐτίαν ἐζώγρησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad eiiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Eleusinen invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam *Chalcidenses* adgredi placuit.
Pugnâ cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ ταύτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐζώγησαν, ἅμα τοῖσι Βαιωτῶν ἐζωγημένοισι εἵ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφας, δημένως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἵτερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιουῶσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λυ- 20
 τῶν τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κειον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δέ οἱ
τάδε·

25 Ἴθνηαι Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,
δισμῷ ἐν ἀχλυσέντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἡῤῥητο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μούνον, 78
ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίῃ ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·
εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας
περιοικούντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-
5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτῳ ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-
τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβелоκάκεον, ὡς δεσπότη
ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐνω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinculis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet
autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam
praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenien-
ses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis
populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem li-
berati, longe primi evaserunt. Quae res declarat,
quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus
fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes;
postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νῦν ταῦτα ἐπρήσσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενείκαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτων. „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπῖες, καὶ οὗτοι γε
„ἄμα ἡμῖν αἰεὶ μαχομένοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δέῃ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαδῶν τις. „Ἐγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamorū (populū) referre iussit, et proximos rogare.* Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum Thebani, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.* (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτέων ἀδελφεῶν εὐστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλέμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὥς ἐόντων ἀγχιστέων.
 10 δι δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Λιακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτὶς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δέ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopī dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidas auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacesissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπίφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώ-
σαντες μακροῖσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυριοῖσι ἡ
γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη
σφέας ἐκέλευε Δαμίας τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα 5
ιδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά· 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante
denuntiaturum intulerunt. Nam dum hi Boeotis insta-
bant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam
profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios ma-
ritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum in-
ferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adver-
sus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epi-
dauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob
calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*,
iussit eos Pythia *Damiae et Auxesia* imagines sta-
tuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri.
Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas fa-*
ciendas curarent statuas, an Igneas? Respondit-
que Pythia, *neutrum horum; sed ex sativae oleae*
ligno. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὲ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἢ
Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δῶσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
ξουσιν ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
15 τῷ Ἐρεχθεΐ. κατακτείναντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύ-
ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
ἐλαϊέων τούτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέβητο. Τοῦ- 83
τον δ' ἐτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδαυ-
ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες εἰς
Ἐπίδαυρον, εἰδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυ-
ρίων. ἅτε δὲ ἔοντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτούς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
fiduciâ ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες εόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς ΑὐξΗΣΙΣ ὑπαιρέονται
αὐτέων, καὶ σφρα ἐκόμισαν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφε- 10
τέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷῳ μὲν ἐστὶ οὐνο-
μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὥς εἴκοσι
ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσι τε
σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆϊσι κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
χορηγῶν ἀποδιδυμμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔθαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι. εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.

84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθετο οὐκ ἐπετέλεον. πῆμψαν-
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
φαινον λόγῳ ὥς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἴ-

illos: atque etiam statuas hascē Damiae et Auxesiaē
illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
ragi. Dieteriis autem chori illi neminem virum la-
cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο·
 ἐπεὶ δὲ ἐστέρησθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
 τες, ἀπαίτειον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
 10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριήρεϊ μὴ τῶν αὐτῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
 5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπειρώντο
 ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωσιν.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

*pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
 non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
 accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
 tis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi
 responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
 negotii. (85.) Iam porro aiunt Athenienses, post-
 quam frustra repetitae fuissent statuæ, profectos esse
 Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
 missi, quum Aeginam pervenissent, statuas has, ut
 quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basi-
 bus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferen-
 das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
 fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
 xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
 stitisse terrae motum: eaque re territos trahentes,
 Herod. T. II. P. I. H h*

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δέ, οὐ νῆϊ ριῇ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μίην μὲν γάρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶναι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα 10
 το, ἀποβάνας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex omnibus, qui triremi illa advenerant, unus superfuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athenienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginetae* vero contendunt, non unâ navi advenisse Athenienses: unam enim navem, atque etiam paulo plures unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam adgressos esse Athenienses; *Aeginetas* vero his ultro cecissee, nec pugnae navalis adisse discrimen. Illud vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ cesserint, quod se impares esse committendo praelio intellexissent, an quod in animo habuissent facere id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses, quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὓς ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τὸν
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῷ
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιέειν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθόμε-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὥς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάσαι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρῆναι βοηθούσας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκόοσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγμένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuipiam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidaurο in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγυ-
νητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα
μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομι-
σθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμέ-
νων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κείνον μοῦνον ἐξ 10
ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβού-
σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρω-
τᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
τον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 15 Θεός δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσῃσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰᾶδα· ἐφύ-
 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
 20 αὖν ἐς τὸν λίνεον κιβῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται·
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἡ γὰρ Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλούμεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφί ἐκατέρωσι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστειῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱερὸν τῶν Θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱερὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedoent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδῆεν τῆς Ἀττικῆς τὰ παρὰ 5
ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεῦσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppettias venere Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriae initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent, postquam Aeaco tem-*

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
 λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
 σφείας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσῃν τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται.
 τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
 εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς
 90 τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
 νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το διπλῆν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφι ὄντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam.* Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinend-
 um, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (99.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
 nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob

κέσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμὴ ἐφαίνεται πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τού-
 τοις ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρστια ἔσσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδαεῖς, τότε δὲ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱρῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἑώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτοίμους ἑόντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἐου-
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νὲς καὶ πειθαρχέσθαι ἐτοῖμον· μαθόντες δὲ τουτέων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae *multa sibi*
indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας
 „ξείνους ἔοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε
 „δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρῖσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ Φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schaeff.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum,
 quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui
 postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum
 sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fece-
 runt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte*
nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros
hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-
que Athenas nobis obnoxias reddere receperant,
patriā eiecimus, et post hoc peractum ingrato po-
pulo urbem et rempublicam restituimus: qui post-
quam per nos liberatus vires recepit, nos et regem
nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quo-
tidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt ma-
xime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκέσμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππῖην μετεπεμφάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἑσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμαχῶν τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες,

vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
runt consilia. Quoniam igitur nos, ista faciēdo,
peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
identes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
camus, eique quae ademimus restituamus.

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μιαίφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι
 „χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τυραννον καταστήσαντες παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοις δίζησθε κατιστάναι. νῦν δέ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ἔοντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 „τοὺς συμμαχούς. εἰ δέ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ-
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
 „συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (2)
 20 „δαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδosan δὲ καὶ ἡγο-
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δέ, ἔοντι τούτων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δέ οἱ ἦν Λάβ-

daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides in civitates reducere paratis: quo nihil est inter homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum constituite et sic deinde apud alios constituere tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis experti, diligentissimeque cavetis ne quis Sparta exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit. Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nominabantur administrabant civitatem. Qui quum non nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰδέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπεσι·

„Ἡετίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως

„τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον.

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς τὰντὸ 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uxi ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Eetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερόν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γεγόμενον, 92
 „ἦν αἰτέμμαρτον· τότε δέ, τὸ Ἡετίωνι γεγόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐβέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) *Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-*

„τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσα
 „σφεας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴνεκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἷκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ παραδιδῶι τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἅπτον-
 „το κατατιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

*nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
 silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
 sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
 illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
 autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
 primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
 ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
 infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
 cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
 sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
 puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
 ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
 traditus; nemine interimere eum volente. Post-
 quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
 erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
 alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
 primus acceperat infantem, quod non fecisset*

„τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „ χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας
 „ τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἐδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 „ νου Κορίνθω κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „ τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι·
 „ δείσασα δὲ, μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „ βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, Φέρουσα κατακρύπτει
 „ ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην·
 „ ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικολά-
 „ το, πάντα ἐρευνήσῃν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „ πέμψαντας, ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 „ λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

*quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogitatu-
 ros illos existimavit, in arca: noverat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigatu-
 ros: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae man-
 data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
 ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:*

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρῶθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφοδῆξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὁδὲ ἦν·

„Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

„Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου· 85

„αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

„Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύ-

„ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-

„ρινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,

92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90

(6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον

„εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,

„Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,

„ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

„νεταί. Ὁ τοῖνον Περιάνδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπια-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισοφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὄντινα αὖ τρόπον.
 „ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύει. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀρουραν ἐπαρμένην, ἄμα τε
 „διεξήιε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπίζιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulo praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguis-
 simam segetis partem tali modo corruptit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,*

„καὶ ὑποβέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπτει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποβέσθαι· θαυμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παρα-
 „πλήγᾳ τε καὶ τῶν ἐαυτοῦ σινάμωρον ἀπηγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπее. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνειὼς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολιήτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε. Μῆ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἐαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praeicipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exuit, uxori
 suae gratiā Melissa. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

„ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „ παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημαίνειν ἔφη ἡ
 „ Μελισσα ἐπιφανέϊσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „ χάρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γάρ, καὶ εἶναι
 125 „ γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱπνὸν Πε-
 „ ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „ βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐόσῃ Μελίσσῃ ἐμίγῃ, ἰθὺς δὴ
 „ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ ἐξέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ ὡς ἐς ὄρτην, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι·

*qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitii alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
 „ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
 „positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
 „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
 „desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
 „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
 „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
 „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt
 renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
 veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
 coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium
 praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
 in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
 ad solennitatem, pulcherrimo ornatu instructae
 convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-*

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας;
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους 135
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος
 „κατέκαie. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέβηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ 140
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππίνην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας 145
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἣν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίνην, ὅστε ὑμῖν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

*bus, vestimentis cunctas exuit, liberas perinde mu-
 lieres, et illarum famulas: collatasque in fossam
 vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo
 facto, ubi iterum ad necromantium misit, demon-
 stravit ei Melissae idolum, quo in loco deposi-
 tum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est ty-
 rannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta!
 Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis
 Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam
 magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque
 obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides,
 ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque
 si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis
 praeter id quod iustum est, reducere Hippiam,
 scitote Corinthios quidem non probaturos esse
 factum.*

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλαξε τάδε. 93
 Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
 θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
 θήσῃ Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἡκῶσι ἡμέραι αἱ κύ-
 5 ριαι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
 ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
 πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶ-
 χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆς
 ἤκουσαν εἰπαντος ἐλευτέρως, ἅπας τις αὐτέων Φωὴν
 10 ῥήξας, αἵρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
 νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ
 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
 ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δὼν Ἀνθεμούντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερα αἵρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
 rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
 Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi *Hippias* respondit, ut qui omnium ad-
 curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
 qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
 vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
 pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
 tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
 quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
 Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
 vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
 themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐαυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ. ἔκ τε Ἀχιλλεΐου πό-
 λιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχρὸν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δέ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέοντων δὲ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γεναμένης, καὶ νικῶντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao uli essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
ἀνακρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτίθει ἑς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
Μιτυληναῖους δὲ καὶ Ἀθηναῖους κατήλλαξε Περίανδρος
10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
μέν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεί 96
τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναῖους πρὸς τὸν
Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
5 νοίατο ὑπ' ἑαυτῶ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
ἐπρήσσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine descriptam, Mitylenen nunciavit, certiolem faciens de calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis. Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem, quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium veneratione potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedaemone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulando Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur quibus efficere, ut Athenae in suam et Darii venirent potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita, *Athenienses* Sardes miserunt legatos, qui Persas hortarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγαῖσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σΦεας, εἰ βουλοίατο σόοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίνην. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δὲ σΦι, δέδοκτο ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσησι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκητο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναύστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἰκός σΦεας εἴη ῥύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit *Hippiam* recipere. Quam conditionem ad se relatum quum neutiquam admitterent Athenienses, decreverunt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athenienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius *Aristagoras*, a Cleomene Lacedaemonio Spartâ pulsus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras potentiâ eminebat. In concionem igitur populi progressus *Aristagoras*, eadem quæ Spartae verba fecit, de *Asiae bonis*, et de bello cum Persis, quam faciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta uterentur. Praeter haec commemorabat, *Atheniensium colonos esse Milesios*, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 θεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστει-
 λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ἐόντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὐταὶ δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο· Ἑλλήσι
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλάσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμίᾳ ὠφελίᾳ ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσει· ἐπεμίψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum revectus, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκόντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χώρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἐαυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπικέτο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψέ
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν 10
 „ὑποθιτόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεην αὐτέαν. μέχοι μὲν
 „θάλασσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κά- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvīs in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugā receperunt: non-
 nulli tamen ex cisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύβει Περγέων ἵππος πολλή, διαίκοντα τοὺς Παίονας.
ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
Παίοισι, ὅπως ἂν ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς
λόγους οὐκ ἐνδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφίας
25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικίατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικίατο 99
εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρας,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστράτευοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
τέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γάρ
5 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
κιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
ὡν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικίατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequendum: qui ubi Paeones non sunt con-
secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbiique eos
Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntēs, in
Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiā huic se adiunxerant expeditioni,
sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalciden-
sibus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ῥῆσαν, ἐποιέετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης εἰς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· 10
στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
εἰς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τάλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Ionες, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπηρσε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστυ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν· ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ,
 ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροίζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὁρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῶν

CL. 4. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dinea erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum*
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 dere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὖρος,
 τὸν Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίας Θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυσος πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνηθάνομενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δεισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὰν ἐσσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετρίων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum,
 qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub
 noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita in-
 cendio consumtae sunt Sardes, in eisque indige-
 nae deae *Cybeles* templum: quam caussam postea
 praetexentes Persae templa vicissim in Graecia cre-
 marunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium
 sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis
 viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non
 amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti,
 Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in
 aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio com-
 misso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum
 numerum Persae interfecerunt, quum alios specta-
 tos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, vi-
 tum qui in ludorum solennibus coronas reportavē-

429, 78.

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν τιμωρῆσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης 5
στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσσον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη 10
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, αἰς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad bellum adversus *Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt; nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονταί σφι
 πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν
 γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου
 μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρ-
 σιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἦρ 5
 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰω-
 νας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς
 δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελ-
 θόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10
 ἑωυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος
 μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε εἰς Μήδους· Ὀνή-
 σιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυ-
 πρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat; nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, Amathusiis exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a Medis desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

Ἀμαθουσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κειε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαβοῦντα. βασιλείῃ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδεις αἰλούσας ἐμπεπρή-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρέζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰσὶ τὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπέιπαι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἶπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἶπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν Θεραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἶπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristago-
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-
nas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

106 „σποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὃ Δαρεῖος κατέϊχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε- 5
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγαὼν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπισθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτον τι ἐπρήχθη; ὄρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν
 „αἰτίῃ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρήγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspec-
 tum suum *Histiæo* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiæe*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi daturos: his persuasit ut illos sequerent-
tur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad hæc
Histiæus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
ciasti? me-ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδικῆμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ θεῖ ἐνδεῆς εἰώ; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιοῦμαι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιήσῃ, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσαιο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ
 „ὀφθαλμῶν σοι γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίᾳ πόλιν
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρτίσω εἰς τὸ αὐτό,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitatur procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi que si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel pauxillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi que

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη- 30
 „χανησάμενον, ἐγχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „ξινόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο, καὶ μιν
 αἰεῖν, ἐντειλάμενος, ἐπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιῆσαι, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τὰδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθουσίου ἐξαγγέλλεται, ἡυσὶ στρατὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituam, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃ, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεούμε-
 10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίας, ἤϊσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „ Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „ Κύπριοι, ὁποτέρῳσι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „ σῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „ Περσέων διαπειράσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu adfuturum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus praecones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum magna classe. Eodemque tempore quo *Iones* advenere, *Persae* etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent, pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus autem Phoenices circumnavigarunt promontorium, quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus optionem cum utris velitis confligere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum Persis vultis congrēdi, nullā interpositā morā*

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνισμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποιέειν
 „χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ ταυτέων ἔλησθε, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνή καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰωνῶν φυλάζοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἴνα Κυπρίωσι τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πικρῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „κυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 „ἀγαθοῦς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 110 ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, conscensis navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
Περσέων ἐβελοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλαυνε 111
δὲ ἵππον ὃ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἴστα-
σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὃ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
οἱ ὑπάσπιστής γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
„ Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰστάμενον ὀρθόν, καὶ
„ πρὸς καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον
„ νεχίῃ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὁκότερον
„ βούλει Φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐ-
10 „ τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὃ ὀπάων αὐτοῦ·
„ ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἄμ-
„ φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν-

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
Persis autem fortissimos e Salaminiijs et Soliis sele-
ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-
tybium* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
mihique ede, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibit.*

- „ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσΦερέστερον, Φράσω. Βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσΦερέσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σέ ἐκεῖνος,
 „τὸ μὴ γένοιο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρετάς ἐτέροισί τε ὑπηρε-
 „τησι προσΦερέσθαι, καὶ πρὸς ἵππον τοῦ σὺ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μὲν ἄνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“
 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταντίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενο-
 μένοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπισόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

*mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum
 rége duceque congredi: nam, sive tu virum ducem
 interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii
 prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimi-
 diata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere
 cum famulis congredi, et cum equo; cuius
 tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, ad-
 versus nullum porro hominem illum se erecturum.*
 (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde com-
 missa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus qui-
 dem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt
 Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris
 virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt
 copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt.
 Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τὰδε ἐγίνετο. ὡς προσεφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνθήκατο τῷ ὑπασπιῳτῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίου, προδοῖα ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ συμ-
κρὴν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντ' οἷσι Κουριεῦσε
ἐποίησε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στραταπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
Artybium: quumque equus scuto *Onesili* pedes inii-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios *Stesenor*, *Curii* tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curientes* hi Argivorum esse coloni.
Postquam *Curienses* deseruere socios, protinus *Sala-*
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
 ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρηκε, 5
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούνται·
 καὶ μὴ ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐύσης κοίλης, ἔσμός μελι-
 σσίων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μὴ ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 θούσιοι, ἑμάντεσθαι σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *auferrent caput humarentque; Onesilo vero, ut heroi, annua sacra facerent. Id si fecissent, melius cum ipsis actum iri.* Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλην Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
5 τοὺς Σαλαμίνιους παραδόντας αὐτίκα, μαβόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλείστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν, πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτας μὲν εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐναντὶν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτίκ-116
ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαρᾶξαντές σφας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπικράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπέ-
ρα.

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullā interpositā morā in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-
que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

- 117 **Θεον.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
μὲν ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύν-
οντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
ταῦτ' Ἰωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσιν ἀπικέσθαι. πυθό-
μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς
Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκκίδοι. συλλεχθέν- 5
των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
πολλαὶ, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
τοῦ Μουσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra civitates ad *Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nunci-
eius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defe-
eisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, ad-
versus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte
renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* adve-
nisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Co-*
lumnas, quae vocantur, amnemque *Marsyam* con-
gregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Maeandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum
aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima
quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλλ-
 λειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γenoίαιτο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσεως.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι.
 15 κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι
 δηλαδὴ, ἣν Φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσωσθῶσι
 τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν ποταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύνῃ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλήθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἀν-
 δρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
 sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

αἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίστων. μῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παντὴν Ἀσίην, ἀμεινον πρήξουσι. Βουλευομένοισι δὲ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον εἰ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιουσί τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλ- 5
 λουσί, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνemaχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceret] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεῦσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν· ἐς τὴν ἔμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεις.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
αἰνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτως
10 διεφθάρησαν.

Τμήης δέ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσάμενους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἶλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
5 στρατεῦσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἤγε τὸν στρατὸν· καὶ εἶλε μὲν
Διολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui *Ionas* eos
persecutus est qui contra *Sardes* militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, *Cion Mysiam* cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit *Daurisen* relicto *Hellesponto*
versus *Cariam* arma promovere, ipse *Propontide* re-
lictā in *Hellespontum* duxit exercitum: et *Aeolenses*
subegit omnes, quotquot *Iliadem* habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη, νοῦσω τελευ-
 123 τᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
 ταΰερνης δὲ ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλiscoμενέων δὲ τῶν πόλεων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δρησμον ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλίσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἀμεινέν σφι εἴη χρησφύγετόν

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reli-
 quias. At ipse *Hymeas*, dum hos populos subigit,
 in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem
 illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto,
 et *Otani*, tertio duci *Persarum*, mandatum erat
 bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente infe-
 rendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et
Cymen *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras*
Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet)
 ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscue-
 rat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens
 superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio,
 convocatis suarum partium hominibus, deliberatio-
 nem proposuit, dicens, *commodum ipsis fore, cer-
 tum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-*

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποκ-
10 κήν, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτεί-
χει παρα Δαρείου δωρεὴν λαβών;“ ταῦτα ἐπειρώτα ὁ
Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τείχος οἰκοδομη-
σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου.
5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεαίμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
5 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεαίμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.) Iam
Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
posset. Hoc Hecataci fuit consilium. (126.) Ipse
vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I. L 1*

εἰπόλλοιται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίέναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces exoedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (*Cap.* 1-3.) *Phanes* *Graccus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) *Foedus* *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) *Ritus Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copia *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent Aegyptii, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regionum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatiis Indis* fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in Aegyptum auxilio mittit: qui redeunt, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Causam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Coreyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Coreyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Coreyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Coreyra* revocat, sed eum interficiunt *Coreyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, *Magum* persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. *Magum* coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii*. *Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertiliones. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Euro-pae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotanem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amicum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumpere. (148.) *Babylonii* a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emtos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostromo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

etor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*. (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustreis circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypan*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Canabīs* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deū sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahenum*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater Artabanus bellum *Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assynriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad Tearum fluvium relictā. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* Istrum transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab Istro ad Tanain porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere Scythia, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumdlexerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scythae*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaceo*, per pontem in Thraciam redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartae mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya* urbem condere. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaesus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudus, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario* *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super Barcam *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gratiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, Iasonis fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam Libyam porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt Nasamones. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit Nomadum tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In Libyae ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti *merces suas auro* permutant. (196.) In Africa duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) Libyae solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem.
 (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Per-sae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Phere-tima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnæ* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans Istrum ob *apium* examina imper-
 vias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenæ* tyrannide donat *Darius*; *Histiæo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* Edonidem concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntæ* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivæ* stirpis fuerunt. (22.) *Histiæum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* Sardes accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* Sardibus praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex Naxo, et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiæi* nomine procuratorem *Mileti*, rogant ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et *Aristagoram* rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiae*o per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinypem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis eie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat Homericæ carmina canere, et triuum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim culpâ pollutos, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, orta inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Sparta* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidæ* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quæ simulacra postquam *Aeginetae Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *malâ Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenæis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenæos*

bellorum caussam, *Alcaei* Ἀλκαίου, carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellepontii urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, exceptâ *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaeum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ vineunt. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubuisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Helleponti, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Miletu, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)

